دکتاب ځانګړنې

د کتاب نوم : د ژبې د تدریس اصول؟
چمتو کونکي : پوهندوی محمود ساپی او پوهنمل محمد اقا شیرزاد
خپرندوی : د ښوونې او روزنې پوهنتون - پښتو څانګه
د چاپ کال : ۱۳۸۶ ل
کمپوز/ ډیزاین : رفیع الله ستانکزی

www.Ketabtoon.net

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

(Teaching Methods) دتدریس اصول او میتود
دمیتود تعریف او پېژندنه
(Teachers Oriented Method) په ښوونکي باندې متمرکز میتود یا عنعنوي میتودونه
(Students Oriented Method) په زده کوونکو باندې متمرکز میتودون
دمیتودونو ډولونه:
(Lecture Method) ۱ـ دوینا یا لکچر میتود
(Question & Answer Method) ۲ـ دسوال او ځواب میتود
(Discussion Method) ۳ـ مباحثې یامناقشې میتود
(Discovery Method) ۴ـ انکشافي میتود
(Demonstration Method) ۵ـ عملي یا نمایشي میتود
(Repetition & Practicing Method) ۶ـ تکرار او تمرین میتود
د تدریس ځانګړي (اختصاصي)میتودونه
دژبې دتدریس میتود
(د ژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه (مهارتونه
الف: دژبې لومړی تکړه توب اوریدل
داوریدلو(غوږنیولو)هدفونه
داوریدلو لپاره څو وړاندیزونه
دغوږ نه نیولو علتونه
دیو ښه اوریدونکي خواص
ب ـ دخبرې کول یا غږیدلو تکړه توب
دغږیدلو دتکړه توب هدفونه
دخبرو کولو تکړه توب
دخبرو کولو لپاره ځولارې
دتیلفون داستعمال طریقه
دراپور ویلو طرز
دداستان یا ناول ویل
دداستان لیکلو غوره ټکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل مينځ کې خبرې اترې يا غيررسمي خبرې او ورځينې محاوره
ج ـ دلوستلو تکړه توب
يو ښه لوستونکی څوک دی ؟
په لومړنيو زده کړوکې دلوستلو پړاوونه
۱ـ دتوجه او ذوق رابلل
۲ـ دپټې خولې لوستل
۳ـ په لوړ اواز لوستل
دلوستلو لپاره تياری
دلوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي؟
څنګه يو ښوونکی دزده کوونکو دلوستلو تيزوالي ته پرمختګ ورکولای شي؟
د ـ دليکلو تکړه توب
په عامه توګه دليکلو ډولونه
۱ـ تقليدي ليکنه
۲ـ ابتکاري يا نوښتي ليکنه
په زده کوونکو کې دليکلو دتکړه توب پياوړتيا
دليکلو لپاره ځينې تمرينونه

تدريسي پلانونه:
دپلان لغوي او اصطلاحي پيژندنه
طويل المدت پلان
دکلني تقريبي پلان طرحه او ترتيب
دکلني تقريبي تدريسي پلان فورمه
مياشتنی موضوعي تقريبي پلان
دمياشتني تقريبي موضوعي تدريسي پلان فورمه
يوساعته درسي پلان
ديوه درسي پلان اهميت او ضرورت
ديوه درسي پلان په طرح کولو کې سم تګې
ددرسي پلان څخه مخکې وړاندوينه
ديوښه درسي پلان اساسي برخې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښوونه اوروزنه دوه مترافې کلمې نه ،بلکې دوه بیلې کلمې دي چې د مفهوم له مخې سره ډیرې نږدې یو دبل لازم ا وملزو دي.په خبرو کې دښوونې کلمه دروزنې څخه مخکې اخستل کیږي اما په عمل کې روزنه تر ښوونې دمخه ده . دمانا له مخې روزنه ډیره پراخه مانا لري او ښونه یې جز ده.دلغوي مانا له مخې ښوونه یو چاته دپوهې هنر یادولو زده کولو ته وایي .

او دروزنې مهمه دنده دانسان دمختلفو جنبو(جمسي ،فکري ،اجتماعي ،ديني ،رواني ،) اونور وده او اداره ده.

نوویلای شو چې : ښوونه او روزنه دهغو تغیراتو ،ودې او پرمختګ څخه عبارت دی چې دانسان په جسمي ،اجتماعي ،رواني ،تحقیقي ،مفکورو او فني تکره توبونو کې راوځي .

څرنګه چې دتدریس ښوونه او دتدریس تجربې دښوونکي دمسلکي معلوماتو په لړکې مهم عنصرونه قبول شوي او دننیو ښوونځیو اساسي هدف د ذهني ،جمسي ،احساساتي ،او ټولنیزې روزنې څخه عبارت دی. ددې لپاره چې دغه هدفونه مو په لاس راوړي وي ښه به داوې چې ښاغلی ښوونکی دښوونځیو دسیستم او دتدریس دنورو لارو چارو سره اشنا شي .

دغه لکچرنوټ دلږ وخت لپاره تهیه شوی. خوهغه څه چې دښوونکي لپاره په ځانګړې توګه دهغو ښوونکو لپاره چې په ښوونځیو کې دژبې تدریس نده په غاړه لري ضروري دی په دې لکچر نوټ کې ځای ورکړ شوی . په پیل کې په پخواني عنعنوي تدریسي میتود (په ښونکي متمرکز میتود) باندې رڼا اچول شوې ورپسې په معاصرو میتودونو ډولونه ،څیړل شوي او دهر میتود ګټې او نمیګړتیاوې په ګوته شوي دي .

په دوهم پړاو کې دژبې دتدریس په ځانګړو میتودنو او دژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه په تفصیل سره بیان شوي او په پای کې په تدریسي پلانونو باندې چې دښوونکي لپاره یې زده کړه او درلودل لازمي شرط ګڼل کیږي دنمونې سره وړاندې شوي دي ،هیله ده چې ستاسو ښوونکو لپاره داستفادې وړوګرځي.

په درنښت

پوهنیارمحمد اقا شیرزاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتدريس اصول او ميتود Teaching Methods

ميتود يو ناني اصطلاح ده چې له دوو کلمو ميتا(Meta) هودوس (Hodes) څخه يې ترکيب مونډلی دی .
چې ميتا د (دننه ، په مينځ کې او ددوام) ماناوې لري او هودوس د (لار) په مانا دی .
په عنعنوي توګه ميتود هغه جوته شوې ، ډاډمنه او لنډه لار ده چې خلک پرې تللي وي او دوې کولای شي چې هدف ته پرې ځان ژر تر ژره ورسوي.
که څوک وغواړي په کار فعاليت يا موضوع کې برياليتوب لاس ته راوړي نو بايد چې دکار او موضوع د سرته رسول په اړه داسې لارې چارې غوره کړي چې دسرته رسولو په بهير کې له ستونزو او خنډونو سره مخامخ نه شي ، د موضوع دسرته رسولو په اړه مطلوبې او مثبتې نتيجې لاس ته رواړل غوره اوعاقلانه ميتود غواړي .
دا لارې چارې چې د يوه هدف دتر لاسه کولو له پاره کارول کيږي ، ميتود نوميږي .
د تدريس ميتودونه هم همداسې منطقي او منظمې لارې او چارې دي چې ښوونکی د هغې په کارولو سره خپل در سي بهير په تولګي کښې پرمخ وړي اوغواړي چې دی او زده کوونکي يې په ډاډمنه ، اغزمنه او آسانه توګه ددرس هدفونه لاس ته راوړي .
ښوونکی بايد ددرس د بهير اغيز منتوب له پاره په تدريس فعاليتونوکې غوره ميتودونه وکاروي ، څو زده کوونکو ته زده کړه مانا داره او هدفمنده شي او دوی وکولای شي له زده کړې څخه دورځني ژوند په بيلابيلو اړخونو کې ګټه واخلي .
دتدريس يو ښه ميتود هغه دی چې له ښوونکو او زده کوونکو دواړو سره په اغيزمنه توګه مرسته وکړي تر څو ژر تر ژره دوی د درس هدفونو ته ورسوي . همدا راز چيرې چې ددرس يو نوی براو راځي ښوونکی بايد پدې وپوهيږي او له ځانه سره سمدستي پريکړه وکړي چې د کوم ميتود کارول پدې ځانګړي پړاو کې ترېتولو وړ کار دی او درسي فعاليتونو څرنګوالی د کوم ميتود غوره کولو غوښتنه کوي .
په عمومي ډول درسي ميتودونه په دوو برخو ويشل کيږي :
چې يو يې په ښوونکو باندې متمرکز عنعنوي ميتودونه (Teacher Oriented Method) او بل يې په زده کوونکو باندې يې په زده کوونکو باندې متمرکز يا شاګرد محوري يا نوې ميتودونه (Students Oriented Method) دي.
ددې دواړو عمومي ميتودونو ځانګړتياوې دادي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف ـ په ښوونکو باندې متمرکز یا عنعنوي میتودونه :
دا هغه میتودونه دي چې ښوونکي ددرسي فعالیتونو په بهیر کې د زده کوونکو په پرتله ډېر فعال دي او زیاتر ه درسي فعالیتونه پخپله ښوونکي سرته رسوي او ښونکی ددې فعالیتونو د مرکز په توګه پیژندل کیږي .
ددې میتودونو یوه ځانګړتیا داده چې په تدریس کې یواځې ښوونکي خبري کوي ، خو زده کوونکي چپ او ارامه ناست وي اود ښوونکي خواته ګوري او په آرامه غوږ ورته نیسي . ددې میتودونو پکارولو سره ښوونکی په یوه اړخیزه توګه درس ورکوي او زده کوونکي په درسي بهیر کې د ننداره چي په حیث غیر فعال ناست وي. ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي په غیر فعاله توګه زده کړه کوي ددې میتودونو او اصولو له مخې پخوا به داسې فکر کیده چې ښایي په درسي چاپیریال کي د ښوونکي یواځنې دنده داده چې درسي مفهومونه او مطلبونه زده کوونکو ته ولیږدوي او د ټولګی فضا ارمه وساتي ددې اصولو له مخې ښوونکي به هیڅکله د زده کوونکو استعدادونه ،شخصیت او ددوی د ژوندانه اړتیاوو او غوښتنو ته ارزښت نه ورکاوه او له زده کوونکو سره به دیو حاکم او مامور یا محکوم په څیر اړیکې وي . د ښوونکي له نظره به ډېر با استعداده او پوه زده کوونکی هغه وو چې په درسي بهیر کې د ټولګي په کونج کښې غلی او ارامه ناست او ډېرې لږې خبرې به یې کولې .

په درسي بهیر کې ددې میتودونو ځانګړتیاوې دادي :
۱.ښوونکی په هر څه پوهیږي ،خو زده کوونکي په هیڅ نه پوهیږي .
۲.ښوونکی خبرې کوي او زده کوونکی په څیر ورته ګوري .
۳.ښوونکی هر درسي فعالیت په خپله خوښه ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکنې پلې کوي او زده کوونکې یې مني .
۴.ښوونکی په خپله د زده کړې د بهیر عوامل او فاعل دی خو زده کوونکي یواځې وسیلې او شیان دي .
۵.د ښوونکی په نظر د زده کوونکو ذهن د خالي لوخي په څیر وي چې باید ددوی له خوا ډک کړای شي.
۶.ښوونکی د پوهولو اوراپوهولو په ځای سپارښتنې ورکوي ، خو زده کوونکي پرته له څنډه مني ، پرته له فکره له عادت له مخې زده کړه کوي او حافظې ته یې سپاري او په دې ډول مطلبونه تکراروي .
۷.زده کړه په یوه اړخیزه توګه سرته رسیږي ، یواځې هغو زده کوونکو ته چې پیاوړې حافظې لري د زده کړې شرایط برابریږي اونورو زده کوونکو ته چې حافظې دومره قوي نه وي هغوی ته د فکر کولو بحث او مناقشه او په درسي موضوعاتو باندې د پوهیدلو وړ شرایط نه رامنځ کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب ـ په زده کوونکومتمرکز یا نوې میتودنه :

د ښوونې او او روزنې داوسنیو نظریو او د تدریس د نویو میتودونو او اصولو له نظره د دریس په بهیر کې زده کوونکي ددرسي فعالیتونو د محور اومرکز په توګه پیژندل کیږي چې له خپلو ښوونکو سره اړوندې اړیکې لري . دا هغه میتودونه وي چې د درسي بهیر په فعالیتونو کې د ښوونکي پر ځای زده کوونکي ډیر فعال وي او ددرسي فعالیتونو د چورلیز او منځي په توګه پیژندل کېږي ددې میتودونو په کارول سره زیاتر ه په درسي فعالیتونو کې زده کوونکي برخه اخلي او ښوونکی د لارښود دنده سرته رسوي همداراز ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکو ته ګډې زده کړې(Participatory Learning) شرایط برابریږي او ددې ځاني خپلواکې زده کړې ته چمتو او هڅول کیږي .

په زده کوونکو باندې متمرکز میتودنه زیاتر ه د لومړنیو زده کړو په درسی ټولګیو کې کارول کیږي چې د زده کړې په بهیر کې اغیزمنتوب یې ددې دورې ماشومانو ته ګټور دی ښوونکی باید ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي ګډې او اشتراکي زده کړې ته وهڅوي او دوې ته دفعالې اوهدفمندې زده کړې وړ شرایط برابر کړي تر څو دوی وکولای شي په درسي مطلبونو او موضوعاتو باندې ژر فکر وکړي . په ډلیزه توګه د نورو سره یوځای په ګډه یوې واحدې پریکړې ته سره ورسیږي او خپلې پوهې او تجربې له نورو سره شریکې کړي .

په ګډه او اشتراکي زده کړه کې د ټولګي ټولو زده کوونکو ته په یوه موضوع یا مطلب باندې د فکر کولو ، قضاوت کولو او دلیل ویلو شرایط برابریږي او دوی کولای شي چې نه یواځې خپلې پوهې او تجربې نورو ته ولیږدوي بلکې دنورو د پوهې او تجربو څخه هم ګټه واخلي . هر ښوونکی باید دې خبره ته جدې پاملرنه وکړي چې اشتراکي او بامفهمه زده کړه د ماشومانو په ټولګیو په تیره بیا د لومړنیو د زده کوونکو په ټولګیو کې ضروري دي . ماشومان دروزنیزو ډلیزو لوبو او نورو ډلیزو درسي فعالیتونو له لارې آسانه زده کړه کوي او پدې ډول غواړې چې خپله ډله کې نورو ته ځان د خبرو کولو ، دلیل ویلو او سم قضاوت کولو له لارې وروپیژني. په ټولګیو کې دماشامانو فعالول او دوی ته دسم فکر کولو ، خبرې کولو او دلیل ویلو شرایط برابرول ډیرې ګټې لري چې باید ددرس په بهیر کې په پام کې ونیول شي .

لنډه داچې په زده کوونکو باندې متمرکز او یا نویو درسي میتودونو ښیګڼې او ځانګړتیاوې دادي:

۱.ښوونکی ددې میتودنو د کارولو په تر څ کې د لارښود دنده پر غاړه لري او زده کوونکي د درس په بهیر کې خپل معلومات لیږدوي او خپل فکرونه اونظریې څرګنده وي .

۲.دتدریس بهیر ځانګړې عملي بڼه لري او د زده کړې د موضوع په پوهیدلو او پلي کولو باندې زور اچول کیږي او ددرسي موضوعاتو حفظ کول په دویم پړاو کې ځای نیسي .

۳.د ښونکی درسي بهیر دعلمي فعالیتونو ، تصویرونو اونورو فعاله ډلیزو فعالیتونو پر بنسټ پرمخ ځي او زده کوونکي په فعاله توګه په درس کې برخه اخلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴.ښوونکی خپل درس ددرسي پلان له مخې پلی کوي او ددرس په بهیر کې له درسي مرستندویه موادو څخه ګټه اخلي.
۵.د زده کوونکو ترمینځ ددرس په بهیر کې د موضوعاګانو په اړه یو او بل ته د فکرونو ،نظریو او تجربو د لیږدولو په زړه پورې چاپیریال رامینځ ته کیږي .
۶.زده کړه مانا داره ، هدفمنده او اشتراکي ګرځي .
۷.زده کوونکي د تدریس په بهیر کې فعال وي او درسي فعالیتونه له خپلې خوښې سره سم په شوق سره سرته رسوي .
۸.ګوښه ګیر او کمزوریو زده کوونکو ته په خپله ډله کې د نظر دبیانولو ، خبرې کولو او نورو ته د ځان پیژندلو وړ شرایط برابریږي .
د یادولو وړ ده چې تدریس خورا زیات میتودونه لري . چې ښوونکی له هغې څخه ددرسي بهیر د پیاوړتیا او اغیزمنتوب له پاره ګټه اخلي خوکوم میتودونه چې ښوونکی کولای شي چې ددرس په بیلا بیلو پړاوونو کې د زده کوونکو د هدفمندی او مانا داره زده کړې له پاره ورڅخه کاروخلي په لاندې ډول دي :

۱.د وینا یا لکچر میتود (Lecture Method)
۲.د سوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)
۳.مباحثې یا مناقشې میتود (Discussion Method)
۴.انکشافې میتود (Discovery Method)
۵.عملي یانمایشي میتود (Demonstration Method)
۶.تکراراو تمرین میتود (Repeat ion and Producing Method)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوينا يا لکچر ميتود (Lecture Method)

د يوې درسي موضوع تشريح کول د ښوونکي د تکړه توبونو (مهارتونو) او مسلکي پوهې يوه مهمه برخه ده . هر ښوونکی بايد پرخپل درسي مضمون يا درسي موضوع باندې په بشپړه توګه برلاسی وي .
د وينا يا لکچر ميتود کارول داسې وي چې ښوونکی د ټولګي مخې ته دريږي اودرسي موضوع په لنډه توګه زده کوونکو ته تشريح کوي او دزده کوونکو سره په ګډه پرې غږيږي .
دا ميتود په هغه وخت اغيزمن بهير وګڼل شي چې ښوونکی ددرس لومړني او بنسټيزې مسلې او موضوعګانې تشريح کړي او ددرسي بهير نور فعاليتونه زده کوونکو نه پريږدي چې ددرس د موضوع په اړه فکر او خبرې پرې وکړي او خپلې نظريې او تجربې يو او بل ته دليږدوي . د هر درس دتدريس لپاره درې پړاوونه ټاکل شوي دي :

الف - ددرس لپاره د چمتوالي پړاو.

ب - ددرس په موضوع باندې د کار کولو پړاو .

ج - دددرس لنډيز ، پايله او ارزونه .

د لکچر له ميتود څخه د زياتره دلوړوزده کړو په درسي ټولګيو کې کار اخيستل کيږي ، ځکه چې ښوونکی بايد په لږ وخت کې ډير درسي معلومات زده کوونکو ته زده کړي او وليږيدي.
د وينا يا لکچر ميتود په کارولو کې ښوونکی بايد لاندې ټکوته پام کې ونيسي :
۱.د زده کوونکو د پوهې او سويې سره سم خبرې وکړي ، په خبرو کې ددرس په موضوع څخه ليرې لاړ نشي او په بيځايه خبرو او تشريحاتو وخت تير نه کړي .
۲.ددرس په بهير کې خپلې بنسټيزې دندې وپيژني او ددرس د هدفونو په پام کې نيولو سره خبرې وکړي .
۳.ددرس په موضوع باندې ترهغه زيات وپوهيږي چې په درسي متن کې راغلي وي .
۴.دلکچر پر مهال د ټولګي زده کوونکي له پامه ونه غورځوي او دوی ته دنظريو د څرګندولو اوخبرې کولو چاپيريال برابر کړي .
۵.د زده کوونکو نظريې او تجربې دې له خپلې تشريح سره يوځای کړي ، خبرې او فعاليتونه دې زده کوونکو ته پريږدي .
۶.ددرسي موضوع هره برخه چې ډير ارزښت لري په هماغه مطلب او موضوع باندې خبرې وکړي او سم يې تشريح کړي .
۷.ددرس د تشريح پرمهال ځای پر ځای ونه دريږي بلکې خپل ځايونه دې بدل کړي څو چې د ټولوزده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوونکو سره يې اړيکې ټينګې شي . غږ يې کله جګ کله ټيټ يا نرم وي په څرګند ډول واوريدل شي ددرس په بهير کې دښوونکو اشارې ، کنايې او حرکتونه کولای شي چې تشريح ژوندی وساتي او درس زده کوونکو ته د لچسپه کړي .

۹.لنډې خبرې وکړي اوزياتې خبرې دې زده کوونکو ته پريږدي چې په داسې موضوعګانو بحث اومناقشه وکړي ترڅو د خبرې کولو ، نظريو څرګندولو او فکر کولو په زړه پورې چاپيريال برابر شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)

سوال او ځواب نه یوازې دارزیابي یوه غوره ، لاره ده بلکې په درسې بهیر کې د ښوونکو لپاره ډیر اغیزمن او ګټور درسي میتود هم دی . ښوونکي کولای شي ددرسي بهیر په پولو پړاوونو او فعالیتونو کې ترې ګټه واخلي .

ښایې چې دتدریس پر مهال ځینې زده کوونکي د ښوونکو په خبرو یامطلب پوه نه شي اوددرس مطلب او مفهوم ورته مبهم او پیچلی پاتې وي ، په دې ډول په درسي مطلب او مفهوم باندې پوهیدل اوددرس د موضوع په اړه پوره معلومات تر لاسه کول د سوال او ځواب دمیتود په کارولو سره ډیر ښه تر سره کیدای شي . دا خبر ه هم په پام کې ونیول شي چې سوال باید لنډ او روښانه وي تر څو چې دزده کوونکي دځواب ورکولو پرمهال دوخت د ضایع کیدو او نورو حاشیه له دیو څخه ډډه وکړي .

د سوال او ځواب میتود ښیګڼې

١.زده کوونکو ته د مفاهیمو او مطالبو د لیک په لړکې څه شی مبهم نه پاتې کیږی.
٢.د پخوانیو نیمګړیو او ناسمو معلوماتو د بشپړولو او تصحیح امکان مسیر کیږي .
٣.له هغو ځوابونو څخه چې د پوښتونکو (ښوونکو) سوالونو ته ورکول کیږي د ټولګي نور زده کوونکي ترې ګټه اخلي اود خپلو معلوماتو لمن پرې پراخوي .
۴.د زده کوونکو د جرت احساس پیاوړی کیږي اونورو زده کړو ته یې هڅوي او په دی توګه په دوی کې د فکر کولو او دلیل ویلو توان غښتلی کیږي .
۵.په درسي بهیر کې هر زده کوونکي ته د ګډې زده کړې چاپیریال برابریږي او په دې توګه بې پروا ، بې علاقې او بې جراته زده کوونکي په کار لویږي او په درس کې برخه اخلي .
۶.ښوونکو ته د زده کوونکو د زده کړې پرمختګ قدم په قدم څرګندیږي .
٧.ښوونکي ته دزده کوونکو استعدادونه څرګندیږي اود کمزوره زده کوونکو ددرسي ستونزو لپاره د حل لارې چارې پیداکیږي او په دې توګه ښوونکی خپل درس آسانه کوي .
٨.د زده کونکو د بیان او افادې مهارتونه پیاوړي کیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹.زده کوونکو ته سوال کول او ځواب ورکولو ، ادب او لارې چارې ځرګندېږي اوپدې پوهېږی چې څه وخت پوښتنه وکړي اوکوم وخت څه ډول ځواب ورکړي .

د سوال کولو لارې چارې

د سوال کولو په مهال باید لاندې سپارښتنې په پام کې ونیول شي :
۱.سوال باید داسې مطرح نه شي چې ځواب یې «هو» یا «نه » وي . سوال باید زده کوونکي فکر کولو ته وهڅوي .
۲.سوال باید ځانګړی هدف تعقیب کړي او یا هدف وي .
۳.سوال باید د زده کوونکو د سویې ، پوهې اوعمر سره مناسب وي .
۴.سوال باید حفظي معلومات ونه سنجوي .
۵.سوال باید یوه پوښتنه ولري ، دیوه سوال په دننه کې ډیرې نورې بې اړیکې پوښتنې مطرح کول ښه کار نه دی.
۶.د سوال څخه وروسته زده کوونکوته باید دفکر کولو وخت ورکړی شي چې ځواب ووایي .
۷.په سوال باید ځواب نغښتی نه وي اویا سوال باید پخپله ځواب نه وي .
۸.هڅه باید وشي چې ټول زده کوونکي د سوالونو په ځوابونو کې برخه واخلي .
۹.زده کوونکي باید د ښوونکي له خوا ځواب ویلو او پوښتنو کولو لپاره وهڅول شي او زده کوونکو ته ډاډ ورکړ شي چې دهر چا پوښتنه په خپل ځای کې د ارزښت وړ ده .
۱۰.که سوال بیاهم پیچلی وي دهغې په اړه ډیر مثالونه ور کړ شي ، یاکه چیر ځوابونه جامع او هر اړخیز ځواب ولري او دزده کوونکو له پاره ددرک او هغه وړ نه وي نو هغه سوال دې په څو برخو وویشل شي څو د برخه ایزو پوښتنو او ځوابونوپه ترځ کې موضوع روښانه شي .
۱۱.ښوونکي د زده کوونکو د ځوابونو پر مهال باید بې تفاوته پاتې نه شي ، زده کوونکي باید وپوهېږي چې ځواب یې سم وي یا ناسم .
۱۲.ښوونکی باید دزده کوونکو د پرلپسې یازیاتو سوالونو په برخه کې بې حوصلې نه شي ، بلکې هغه زده کوونکي چې زیاتې پوښتنې کوي او ځوابونه وایې تقدیر شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مباحثې یامناقشې میتود Discussion Method

دسوال او ځواب او مباحثې میتود ترمنځ نژدې اړیکې موجودې دي .
په مباحثه کښې داستدلال د نظریو د لیږدولو له لارې زده کوونکي په درسي بهیر کښې فعال ساتل کیږي او په دې ډول ټولو زده کوونکو ته ددرسي ټاکلي موضوعګانو په آړه د خبرې کولو او د نظریود اظهارولو او څرګندولو په زړه پورې شرایط برابر وي .
د مباحثې اومناقشې د میتود لاربېد ټولګي اکثرو زده کوونکو ته ډیر معلومات ورکول کیږي او دوی پخپله د بحث او مناقشې د فعالو غړو په توګه د فعالیتونو د چورلیز(مرکز) په توګه په درسي موضوع باندې کارکوي او خپلې پوهې او معلومات یو او بل ته لیږدوي.
ددې میتود په کارولو سره زیاتره ښوونکي د بحث د لارښوونې دنده پرغاړه لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوست پلان

ښوونځی :------------ موضوع:---------

ټولگی:------------- ساعت:-------

ښوونکی:------------- د زده کوونکوشمیر:--

مضون :------------- وخت او نیټه:----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
الف: اصلي يا اساسي هدف: د خداى(ج) رضا حاصلول ب: عمومي هدفونه: د ژبې د ځلورو وده او انکشاف اوريدل ، خبرې کول ، لوستل او ليکل ج:خصوصي هدفونه : د شاگردانو پوهيدل د قران شريف په مفهوم باندې او شاگردان وکولاى شي چې نومورې درس ولولي او ويې ليکي	الف:تخته ،تخته پاک .تباشير ، کتاب ،تصوير ،چارټ ،فلش کارټ ،فليزي تخته ، ب:درسي اصول او ميتودونه ، نمايشي ميتودونه ،سمعي او بصري ميتودونه ،سوال او ځواب ميتود ، گروه يې ميتود	الف: لوست پيل د سلام په اچول ټولگي ته داخليدل ، د احوال پوښتنه کول ، د ټولگي تنظيم ، د کورنۍ دندې کتل ، د حاضرۍ اخيستل . د تير درس ارزيابي : د نوي او زوړ درس ترمينځ پيدا کول او د نوي درس لپاره انگيزه توليدول ب:د نوي د رس قدمونه او فعاليتونه د ښوونکي او زده کوونکي له خوا . د نوي درس عنوان ،د تورې تختې پر مخ ليکل او نوې درس د (بسم الله الرحمن الرحيم) په ويلو شروع کول . د ښوونکي په واسطه سره درس د چارټ له مخې لوستل او بيا په شاگردانو تکرارول بيا د کتاب له مخې لوستل بيا په شاگردانو باندې د فلش کارتونو استعمال او گروه يې فعاليت د هغې په واسطې سره اجراً کول ، د کوچنيو کارتونو استعمال د فلالين په تخته باندې او په شاگردانو باندې په توره تخته ليکل	الف: دنوې درس ارزيابي قرانکريم د چا کتاب دى ؟ قرانکريم د چا په واسطه سره په حضرت محمد «ص» نازل شوى دى ؟ ب: دلوست نتيجه ج:کورنۍ دنده نومورې درس په کورکې ولول اودوه ځله يې په کتابچو کې وليکي	الف: د پلان تغير ب:مشکلات ج: غوښتنې او وړانديزونه د نوي او راتلونکي لوست لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترخو د زده کوونکو تر مينځ د بحث موضوع اوږده نشي او بحث له خپلې اصلي موضوع بل خواته لاړ نشي او وخت په نورو خبرو ضايع نشي .
د پام وړ ده چې هر مباحثه له يوې پوښتنې پيل او زده کوونکی د ځواب د پيداکولو له پاره ځانګړې پريکړې او پايلې ته سره رسيږي .
ښايې زده کوونکي کله کله مباحثه د انحراف لوري ته بوځي خو دا د ښوونکي د نده ده چې بيرته يې خپلې اصلي لارې ته راولي او پرې نه ږدي چې بحث او مناقشه له خپلې اصلي موضوع حارج او خت په بيهوده خبرو تيرشي .
د ا ميتود په عادي حالاتو کې نظرنورو ميتودونو ته ډير وخت ته اړتيا لري نو ځکه ښوونکی بايد دې خبرې ته پام وکړي او ټولې ستونزې مخکې له مخکې په خپل درسي پلان کې په نظر کې ونيسي.
دمباحثې اومناقشې ميتود د تدريس ديو غوره ميتود په توګه د زده کړې د بهير د پياوړتيا لپاره ډيرې ګټې لري چې ځويې دادي:
١.په ټولګې کې د زده کوونکو او ښوونکو معلومات ، له دواړو خواوو څخه د تجربو د زياتوالي له لارې اضافه کيږي .
٢.له درسي چاپيريال ، درسي موضوعګانو او د ټولګي د زده کوونکو د تجربو له لارې معلومات سره را ټوليږي .
٣.زده کوونکي په درسي موضوع باندې د فکر کولو او دليل ويلو له پاره هڅول کيږي او ټولو زده کوونکو ته د ګډې د زده کړې چاپيريال برابريږي .
۴.په درسي موضوع باندې د زده کوونکو ژوره پوهه او معلومات ارزيابي کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلوست دپلان فورمه

ښوونځی:-------- موضوع:--------

ټولګی:--------- ساعت:---------

ښوونکی:-------- د زده کوونکو شمیر:-

مضون:--------- وخت او نیټه :-----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنۍ دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
۱.اصلي اواساسي هدف: ۲.مضمون عمومي هدف: ۳.دلوست خصوصي هدف ؛	۱.درسي مواد او لوازم . . . ۲.د تدریس میتودونه او لاري چاري . . .	<u>الف:</u> د نوي لوست د پیل نه مخکې : د سلام اچولو نه وروسته د زده کوونکو سره احوال پوښتنه د ټولګي تنظیم او حاضري اخستل .کورنۍ دنده کتل .د تیر لوست پوښتنه د نوي او تیر درس ترمینځ اړیکې .د نوي لوست معرفي کول د یوې انګیزې د قصې یا پوښتنې پواسطه دنوي لوست د پیل: <u>ب:</u>.د تدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) د ښوونکي فعالیتونه دزده کوونکی فعلیتونه ۱. ۱. ۲. ۲.	۱.ارزیابي . . . ۲.نتیجه ۳.کورنۍ دنده	۱.مشکلات ۲. وړاندیزونه . . .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵.ځینې موضوع ګانې چې ددرسي پروګرام په محتوی کې نه وي راغلي په هغو موضوعګانو او مطلبونو باندې بحث کيږي ، او په دې ډول دبحث په موضوع په اړه دټولو زده کوونکو پوهه ، نظریې او تجربې څرګندیږي او د موضوع د اغیز منتوب په اړه نوي معلومات سره راټولیږي .
۶.د زده کوونکو ترمینځ ټولنيزې اړيکې ټینګیږي او په ټولګي کې د زه کوونکو لپاره د نظر د څرګندولو لارې چارې څرګندیږي او پدې توګه زده کوونکي په ټولګي کې د نظم اودسپلین په ارزښت او مانا پوهیږي .
۷.وروسته پاتې او ګوښه ګیرو زده کوونکو ته د تدریس په بهیرکې د برخې اخستیې چانس رامینځ ته کیږي .
۸.په ډله کې د خبرو کولو په آداب او نزاکت پوهیږي او دخبرو اونظریو له لارې خپل ځانونه یو او بل ته ورپیژنې .
۹.د ټولګي د زده کوونکو ترمینځ پر ځان د باور احساس پیاوړی کیږي او په دې توګه په دوې کې د بیان دافادې توان غښتلی کیږي .
لنډه داچې په یو موضوع باندې مباحثه دټولو زده کوونکو د نظریو ګډ بیان اوددې نظریو او مشورو کوټلې پایله ده . هره مباحثه باید پای ولري او ځانګړې پریکړه او پایله ترې راووځي.
د پام وړ ده چې دمباحثې او مناقشې د کارولو یوه غوره لاره په ټولګي کې د یوې او یاډیرو موضوعګانواپه ړه د زده کوونکو ترمینځ د ډله ایزو او ګرویي کارونو په جوړولو سره ترسره کیږي ډله ایزاوګرویي فعالیتونه چې د بحث اومناقشې د میتود په کارولو سره ترسره کیږي د ماشومانو د تولګیو له پاره خورا ارزښت لري . دوی په ګروپونو کې د فعالې زده کړې لپاره چمتو کیږي او هر ماشوم ته په درس کې د برخې اخیستنې مثبت او مطلوب شرایط برابریږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

انکشافی میتود Discovery Method

اکتشاف په لغت کې د يو شي پيدا کولو ، کشفولو او لار موندلو ته وايې .
د تدريس انکشافي ميتود هم هغه منطقي لاره ده چې ښوونکی دهغې په مرسته کولای شي چې زده کوونکي ديته اړ کړي چې واقيعتونه او موضوعګانې پخپله وپيژني ، هغې ته پراختيا ورکړي او په پای کې ورڅخه نتيجه ګيري هم وکړي .
ددې ميتود ښه والی دادی چې دښوونکي پرځای پخپله دټولګي ماشومان ددرس په بهير کې فعال وي ، فکر کولو ته هڅيږي او دمسلو له پاره د حل لارې او چارې لټوي . ښوونکی ددې ميتود په کارولو سره هم دلارښود دنده لري او زده کوونکو ته د درس په هره برخه کې د فکر کولو او دنظريو د څرګندولو وړ شرايط چمتو کوي .
ددې متيود دکارولو لارې چارې دادي چې ښوونکی بايد حتما د زده کړې داسې حالت رامينځته کړي چې زده کوونکي د زده کړې په بهير کې له يوې پوښتنې او پرابلم سره مخامخ شي . دلته د پرابلم مانادادە چې زده کوونکي دې د يوې پوښتنې په اړه فکر کولو ته وهڅول شي چې دمسلې سم ځواب روابا سي .
پوښتنې بايد دزده کوونکو د ذهني تکړه توبونو (مهارتونو) او سويې په پام کې نيولو سره مطرح شي ، تر څو چې هغوی د پوښتنې په تشريح او تحليل پيل وکړي . زده کوونکي بايد ددې توان ولري چې دزده کړې فرضيې دِله بندي کړي . د همدغو فرضو له مخې بايد خپل ځان وازمايي او داسې نتيجه ګيري وکړي چې په همدغو ازموينو ولاړ ه وي .
ښوونکی ددې ميتود په کارولو کې د لارښود او مشاور په توګه کار کوي . زده کوونکو ته د مسلو د حل لارې پشنهاد وي . داسې پوښتنې کوي چې هغوی د هڅول شي او دمسلو د حل لارې دوی پخپله پيدا کړي .
په اکتشافي ميتود کې زياتره د مقايسوي حالتونو څخه ګټه اخيستل کيږي .
مقايسوي حالتونه دادي چې زده کوونکي ديو لړ حالاتو يامسلو سره مخامخ کيږي . بيا ورڅخه پوښتل کيږي چې ددې حالاتواو مسلو په اړه فکر وکړي اود مسلو ترمينځ ورته والی ولټوي .
لنډه دا چې ښوونکی کولای شي د اکتشافي ميتود په کارولوسره د لومړنيو ټولګيو زده کوونکي د هڅوي چې دموضوعګانو په اړه ددی خپله فکر وکړي او دخپل ذهنونه او فکرونه په فعاله توګه په کارو اچوي .
دې ميتود ته ځينې وخت دمسلې د حل دلارو ميتود هم وايې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملي يا نمايشي ميتود Demonstration Method

د شيانو نمايش يا ښودل زياتره د کتنې او مشاهدې پر بنسټ تر سره کيږي .
جوته خبره ده چې کوچنيانو د يو شي په ليدلو او کتلو سره ځانګړي تکړه توبونه (مهارتونه) لاس ته راوړي.
ددې ميتود له لارې لومړی يو ښوونکی يو کار او فعاليت په عملي ډول زده کوونکو ته وړاندې کوي ، بيا هماغه کار او فعاليت زده کوونکي په ځانګړي توګه کوم چې يې ليدلی يا ښودل شوی تکراروي او سرته يې رسوي . ددې ميتود غوره والی دادی چې ښوونکی کولای شي ډيرو زده کوونکوته په لنډه موده کې زيات مهارتونه ، معلومات او تجربې وليږدوي اودوی ته ددرس بنسټيزې موضوعګانې ورزده کړي .
ددې ميتود په کارولو سره ښوونکی د زده کړې بهير د حقيقي شيانو تصويرونو ، کارډونو او ماډلو له لارې پرمخ وړي . ځکه نو هغه زده کړه او پوهه چې ددې ميتود له لارې زده کوونکو ته ليږدول کيږي ددوی په ذهن کې تل پاتې او ژوندې وي .
د ښوونې او روزنې ځينې پوهان پدې نظر دي چې:
او ريدل هيريدل دي : ليدل زده کول دي او عمل کول پوهيدل دي .
د پورتنيو ځانګړتياو په پام کې نيولو سره اوس دا خبره روښانه شوې چې دتدريس نمايش اوعملي ميتود په ټولګي کې دزده کړېد بهير يوه غوره ميتود دی . ددې ميتود په کارولو سره زده کوونکي فعاله او اغيزمنه زده کړه لاس ته راوړي او کولای شي چې زده شوی مطلب د عمل په ډګر کې پلی کړي او مطلوبې نتيجې ترې اخلي.

عملي يا نمايشي ميتود لاندې څلور پړاونه لري چې دتدريس په بهير کې بايد په پام کې ونيول شي :

الف : د چمتوالي پړاو

ب : د تشريح ورکولو پړاو

ج : د ښودلو پړاو

د : د ازمايښت يا ارزيابۍ پړاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چمتوالي پړاو :الف

ددې پړاو څخه مطلب دادی چې ښوونکی باید دتدریس نه وړاندې دنمایش یا ښودلو سامان الات مخکې له مخکې د ټولګي مخې ته چمتو کړي او په ټاکلو ځایونو کې یې کیږدي . دتدریس نه وړاندې باید دغه الات اووسایل وازمايي او چک یې کړي چې سم کار وکړي . جوته خبره ده چې یو ښوونکي ته عصبي ستونزه هغه وخت پیداکیږي او کار یې له ګډوډیو سره مخامخیږي چې دښولو وسیله یا اله یا ماډل سم کار ونه کړي . ښوونکی د تدریس په بهیرکې ددې میتود د کار ټول ضروري شیان باید مخکې له مخکې چک او دښودلو لپاره یې په منظم ډول د ټولګي په وړاندې دمیز په سر کیږدي ، ترڅو چې ددرس په وخت کې پرته له ځنډه هر شي په آسانۍ سره واخلي او دتدریس په بهیر یې له ستونزو سره مخامخ نه شي .

ب : د تشریح پړاو :

په دې پړاو کې ښوونکی د ښودلو شیان زده کوونکو ته د ماډلونو ، تصویرونه کارډونو او چارتونو په مرسته وړاندې کوي او ورپسې ددغو شیانو په اړه تشریحات او توضیحات ورکوي . ښوونکی باید په پام کې ولري چې د ښوونو او یا نمایش ورکولو شیانو د کارولو په اړه تشریحات په منظمه توګه او ساده جملو کې ترسره شي او دهرې برخې د تشریح کولو پر مهال او زده کوونکو څخه پوښتنې وشي اودوی ته وخت ورکړل شي چې د شیانو او فعالیتونو په اړه معلومات ورکړي .
د عملي یانمایشي دا پړاو ډیرمهم دی ځکه چې بنسټیز شیان چې د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا او زده کوونکو په ذهن کې د مفهومونو د ژوندي ساتلو له پاره کارول کیږي باید سم تشریح شي ترڅو چې زده کوونکي پرموضوع باندې سم وپوهیږي او وروسته یې بیا په عملي توګه تر سره کړای شي .
هر ښوونکی باید د هري لنډې تشریح وروسته له زده کوونکو څخه هم معلومات او توضیحات وغواړي تر څو چې زده کوونکي ته هم د فعالې او ګډې زده کړې شرایط برابر شي او زده کوونکي په درس کې فعاله برخه واخلي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج : د نمایش یا ښودلو پړاو

په دې پړاو کې ښوونکي د موضوع د تشریح څخه وروسته ځینې شیان په عملي یا نمایشي توګه زده کوونکو ته ښايي . ښوونکی چې دعملي فعالیتونو په بهیر کې چې دډول ډول وسیلو او الاتو له لارې تر سره کیږي د زده کړې د فعالیت هره برخه په زده کوونکو باندې هم عملي کړي تر څو زده کوونکي دوه اړخیزه شي او فعالیتونه یواځې ښوونکی پورې محدود پاتې نه شي . جوته خبره ده چې د موضوع پیښې د تشریح څخه وروسته او بیا په موضوع او پیښه په نمایشي او عملي توګه زده کوونکو ته وړاندې کول د اغیزمنې او دوامدارې زده کړې لپاره خورا مهم کار دی .
د ښودلو یا نمایش ورکولو پر مهال ښوونکی باید زیار وباسي چې دهر زده کوونکي پوښتنو ته سم ځوابونه ووايي ، همدارنګه په هره برخه کې ښوونکی د ډول ډول پوښتنو له لارې د ټولګي ټول زده کوونکي په درسي بهیر کې شامل او ددوی لپاره په درس کې د فعالې برخې اخیستنې په زړه پورې چاپیریال برابر کړي .

د:د ازمایښت پړاو

هر ښوونکی باید دتشریح او ښودولو پړاونو څخه وروسته ټول کارونه او فعالیتونه چې سرته رسولي په زده کوونکو باندې تکرار کړي او له دوی نه په هره برخه کې توضیحات او معلومات وغواړي او په توګه خپل درس وازمايي ، که چیرې په کومه برخه کې زده کوونکي ستونزې ولري بیا دی موضوع تکرار او وروسته دی په دوی باندې عملي کړي تر څو دموضوع په مطلب باندې سم پوه شي .
دی ښوونکی (Role play) د یادولو وړ ده چې دعملي نمایشي میتود ډیر غوره لاره د نقش لوبولو کولای شي د نقش د لوبولو میتود څخه په درسي بهیر کې ګټه واخلي ددې میتود په مرسته یوه موضوع یا یوه پیښه د څو تنو لوبغاړو له خوا په عملي توګه ښودل کیږي ددې کار اغیزمنتوب دادي چې دزده ترمنځ د موضوع یا پیښې په اړه عاطفي اړیکې ټینګیږي او زده کوونکي دموضوع یا کوونکو او لوبغاړو . پیښې دتمثلولو پرمهال ځان په هماغه صحنه کې احساسوي او ژور فکر ورباندې کوي
همدارنګه ددې میتود بل ښه والی دادې چې دزده کوونکی د ژورې مطالعې او کتنې له لارې د موضوع یا پیښې ته پاملرنه کوي چې په دې توګه بې مطلب تر ډیرې مودې پورې په فکر او ذهن کې ژوندی پاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي او د موضوع څخه مثبته نتیجه اخلي له بلې خوا دنقش په لوبولو کې زده کوونکي خپلې قواوې په تیره بیا خپل حواس په موضوع یا پیښې باندې متمرکز کوي او په پایله کې په موضوع باندې په واقعي او عیني ډول پوهیږي اود موضوع په اړه یې پوه او معلومات پیاوړي کیږي .

ښوونکی کولای شي دریاضي په مضمون کې په زده کوونکو باندې د دوکاندار تمثلي لوبه ترسره کړي او پدې باندې د ریاضي د جمعي ، منفي ، ضرب او تقسیم عملې بشپړې کړي او په عملي توګه یې په دې مفهمونو باندې وپوهوي .

د نقش دلوبولو د سرته درسولو له پاره باید لاندې ټکي په نظر کې ونیول شي :

۱.دنمایش دلوبولو له پاره ټاکلې موضوع په نمایشي ډول لیکل

دنمایش یا نقش لوبولود موضوع لپاره وسایل ،لوازم او شرایط برابرول -۲

۳.په نمایش کې د لوبغاړو ونډې او نقشونه ښکاره کول او موضوع پدوې باندې تمرین کول

۴.هر لوبغاړي ته ددوې دسویې په مطابق برخه ورکول

۵.دنمایش څخه مخکې زده کوونکو ته دنمایش هدفونه بیانول او دوی ته دموضوع په اړه لنډه معلومات ورکول

۶.د نمایش څخه وروسته دنمایش هدف اوموضوع په اړه بحث ، نتیجه ګیري او ارزیابي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین او تکرار میتود

Repeat ion and practicing Method

تمرین د زده کړې د بهیر اود زده کړې د تعمیم او تطبیق له پاره یو اغیز من میتود دی . له ډیرې مودې راهیسې له دې میتود څخه کار اخیستل کیږي . ښوونکی دتمرین اوتکرار په مرسته د زده کړې مطلبونه اومفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې بیا له سره پیاوړي کوي او دغه زده شوي مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې تل پاتې ساتې چې کولای شي چې په عملي ډګر کې ورڅخه پوره ګټه واخلي.
تمرین بیلا بیل ډولونه لري چې ځینې یې دادي.

الف :ـ حفظي تمرین :

دا یو ډول طوطي وار یا بلبل واد تمرین دی یوازې دیوه شي د حفظ کولو له پاره سرته رسیږي چې پکې د تفکر او تعقل ونډه ډیره لږه ده . په عنعنوي ډول د ضرب جدول زده کړه یو ډول تکراري یا حفظي تمرین دی . په دې ډول تمرین کې زده کوونکي یو مطلب له ډیرې محدودې مانا سره تکرار په زور ذهن ته سپاري او اصلي مطلب او مقصد ته دومره پام نه کوي .
مثلآ یو زده کوونکی ممکن دنیل دسیند اوږدوالی په تکراري ډول حافظې ته وسپاري ، خو په دې خبره ونه پوهیږي چې دنیل سیند چیرته دی ؟ مصر په کومه لویه وچه کې پروت دی ؟ د مصریانو په اقتصادي ژوند کې دنیل درود ونډه څومره ده ؟ او داسې نور .

ب: استنباطي تمرین:

دا تمرین له علاقې استدلال مباحثې او د نویو نویو مفهومونو او موقیعتونو له کارولو سره اړه لري. سره له دې چې د تکرار ونډه په استنباطي میتود کې هم شته ، خو دغه تکرار یوه بڼه نه لري. دغه تمرینونه یو له بل سره په توپیر کې د یوې موضوع یا مفهوم په شا او خوا راڅرخي ، کوم تمرینونه ، چې د هندسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضیو په اړه تر سره کیږي او همدا راز هغه مسایل چې زده کوونکي يې پر قضیو او دلایلو باندې تر پوهېدلو وروسته حلوي ، استنباطي تمرینونه دي.

ج: مرور

دا تمرین په هغو مطلبونو باندې د پوهې د پیاوړي کولو لپاره تر سره کیږي ، چې مخکې زده شوي او یا درس ورکول شوی وي ، مرور تل د خلاصه کولو یا د کره کولو ، ترسیمولو او طرحه کولو تکړه توبونو (مهارتونه) سره غاړه وي ، په یو درسي موضوع یا مطلب بیا له سره مرور کول په ذهن او عمل کې د موضوع او مطلب د بیا ژوندي کولو او تازه کولو په مانا ده ، د مرور په مرسته زده کوونکي کولای شي ، چې د درس ځینې برخې چې هېرې شوې وي ، بیا له سره پرې وپوهېږي او پوهه په ذهن او عمل کې تلپاتې وګرځوي.

د: عملي کولو تمرین:

دا د خوځنده (حرکتي) او تخکنیکي تکړه توبونو (مهارتونو) د حاصلولو لپاره سرته رسیږي ، ورزشي تمرینونه او د کسبي او حرفوي تکړه توبونو د زده کړې تمرینونه ، عملي تمرینونه دي ، چې په ځانګړتیاوو باندې مخکې خبرې شوي دي.

ښوونکی باید د تمرین لاندې سپارښتنو ته پام وساتي

۱- زده کوونکي باید د تمرین اړوند هدفونه درک کړي او په دې وپوهېږي ، چې د څه لپاره تمرین سرته رسوي.
۲- د تمرین مهال باید ډېر او ستړی کوونکی نه وي او داسې نه شي ، چې یو ساعت تمرین په دوو ساعتونو کې اجرا شي.
۳- ښوونکی باید له هغو ښوونیزو مفهومونو او مقصدونو څخه خبر وي ، چې د ده د درس په برخه کې ارزښت لري ، د درس د ارزښت ښودنې لپاره زده کوونکو ته تر اندازې ډېر تمرینونه سپارل مناسب کار نه دی ، د تمرینونو حجم باید د زده کوونکو د اړتیاوو او سویې سره سمون ولري ، د درس د بېرته

(c) ketabton.com: The Digital Library

غبرګولو یا ببرته ویلو په خاطر باید د مطلب له حفظ کولو څخه ډډه وشي ، یآنې حفظ کول باید هدف نه وي ، ځکه د یو مطلب حفظ کول تل د هغې د پوهېدلو په مانا نه ده ، خو که چېرې د یو مطلب او مفهوم حفظ کول د درس په هدفونو کې وي او د نورو مطلبونو له درک زده کړې او وربانديې پوهېدلو سره مرسته وکړای شي ، نو بیا مجاز دی.

د تدریس ځانګړي میتودونه:

دتدریس د عامو میتودونو ترڅنګ ، د تدریس ځانګړي میتودونه هم شته چې د هر مضمون د ځانګړنو سره سم په درسي بهیر کې کارول کیږ ي.
هر ښوونکی باید دتدریس دعامو میتودنو ترڅنګ د تدریس په ځانګړو میتودونو باندې هم و پوهیږي څو چې دزده کړې بهیر زده کوونکو ته اغیزمنه او ډاډمنه شي د ژبې په ځانګړي میتودونو باندې وپوهیږي .
او په دې ډول اسانه او بامفهومه درس زده کوونکو ته وړاندې کړي . په دې برخه کې یو د ژبې د تدریس میتود دی چې د ژبې د ښوونکو لپاره یې پوهیدنه لازمي او ضروري ده .

د ژبې د تدریس میتود

ژبه د انسان په ټولنیز ژوند کېستره ونډه لري اود هغه له کړو وړو مناظرو او فکر کولو سره غوټه شوې ده . ژبه د زده کړې لپاره هم ډیره مهمه ده .بې له ژبې څخه نه علم رامینځته کیدای شي ، نه څوک زده کړه کولای شي او نه هم د خپل ځان او نړۍ په هکله معلومات تر لاسه کولای شي .
د ژبې ښوونکی باید په دې وپوهیږي چې زده کړه څومره ارزښت او ګټه لري د ژبې د ښې ،اغیز ناکې او با مانا ښوونې لارې او اصول کوم دي تر څو دهغه زده کوونکي وکولای شي چې :

- په خپله ژبه په سمه تو ګه وغږیږي او اوریدونکی یې په خبرو وپوهیږي
- د خپلې ژبې د غږیدونکو په ژبه وپوهیږي .
- په خپله ژبه لیکلي آثار سم ولولي او په مانا یې پوه شي .
- په خپله درس سم لیکل وکړي چې خلک دده لیکنې ولولي او پرې پوه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پام وړ ده چې د ژبې په زده کړه کې څلور تکړه توبونه (مهارتونه) نغښتي دی چې هغه دادي :
۱.داوریدلو (غوږ نیولو) تکړه توب
۲.دغږیدلو یا خبرې کولو تکړه توب
۳.د لوستلو تکړه توب
۴.د لیکلو تکړه توب
د ا څلور ګوني تکړه توبونه (مهارتونه) د ژبې د مهمو اساساتو څخه شمیرل کیږي .
د ژبې ښوونکي دنده لري چې نوموړو تکړه توبونه ته په ځانګړې توګه پاملرنه وکړي ، ترڅو یوښه او ریدونکی ، ویونکی ، لوستونکی او لیکونکی وروزو .

الف :ـ د ژبې لومړی تـکړه توب اوریــدل :

اوریدل له غږ سره اړیکي لري . غږ په هوا کې د یو جسم له رپیدو ، اهتزاز څخه پیدا کیږي . کله چې یو جسم ورپول شي د هر جسم د چاپیریال هوا دمتحدالمرکزپه څپو کې خوځیږي اوداوریدونکی غوږونوته رسیږي . اوریدونکي غوږونه داوریدلو دحس عصبي مزو په واسطه دغه غږیزې څپې دهغه مغزوته لیږدوي او مغزه یې دهغه غږونو سره چې په کې ذخیره کړي دي تشخیص او پیژني دغه ټولی عملې ته اوریدل وایې.
یا اوریدله هغه غږونه چې فوري د صوتي غړو په واسطه تو لیدو او مونږ یې اوریدولو مهارت په واسطه احساس کوو دې ته اوریدل وایې .
یا په بل عبارت : هغه غږونه چې د صوتي جهاز په واسطه موږ ته رسیږي اوریدل یې بولي اورید ل د ژبې د څلورو تکړه توبونو څخه لومړی تکړه توب دی اودا تکړه توب د لومړي ځل لپاره د مور له غیږې څخه شروع کیږي .
څه وخت چې یو کوچنی ماشوم نوی نړۍ ته راشي نومور ورته په مختلفو لارو او طریقو سره خپله مورنۍ یا پلارنۍ مینه په اوازونو ، کلمو ، جملو او عبارتونو سره بیانوو . که څه هم په دې وخت کې کوچنی ماشوم په هیڅ نه پوهیږي ، خو سره له دې هم خپله لوره ، تنده ، درد د ژړا په واسطه څرګندوي اومورېې پوهیږي چې دماشوم یې څه شي ته حاجت دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داوریدلو (غوږنیولو) هڅونه :

۱.د غږونو ، هجاګانو ، کلمو ، عبارتونو او جملو په تلفظ ، آهنګ او مانا وو پوهیدل
۲.د لغتونو ذخیره زیاتول
۳.د خبري کولو ځای او موقع پیژندل ، په مناسب وخت کې دنورو خبرو ته غوږ نیول او ورته ځواب ویل
۴دنورو په نظریو او عقیدو باندې پوهیدل
۵.د نورو د ګټورو تجربو په باب معلومات ترلاسه کول او دهغو په مرسته خپلو فکرونو ته وده او پراختیا ورکول .

مخکې له دې چې ماشوم ښوونځي ته راشي ، دمور غږونه او ورپسې د کورنۍ دنورو غړو غږونه اوري او ورو ورو دهغوی غږونه کلمې او جملې په غیر مقصودې توګه زده کوي .

په ښوونځي کې د ماشوم د اوریدلو مهارت ته وده ورکول په بیلا بیلو طریقو سره کیږي.

ښوونکی کولای شي چې ماشومانو ته کیسۍ ووایي چې حل یې کړي ، قصې ورته وکړي اوماشومان دې بیا ووایي ددې لپاره چې دماشومانو زړه تنګ نه شي ، ښوونکی باید په ساده ژبه د ماشومانو دسویې سره سم په ورین تندي او ظرافیت ، په نرمه ، پسته او خوږ ګړدود خبرې وکړي . په تدریس کې دې داسې مواد وړاندې کړي چې د ماشوم د چاپیریال د غوښتنو سره سمون ولري . داسې مواد باید جالب وي اودماشومانو پاملرنه متمرکزه کړای شي .

ښوونکی باید اوریدلو لپاره دماشومانو سره په لاندې توګه مرسته اوکمک وکړي او لاندې نقطې دې په نظر کې ونیسي

۱.ښوونکی دې دوینا په وخت داسې څه ووایي چې د غوږنیولو ارزښت ولري
۲.دوینا په وخت کې دې یو ښه پلان ولري څو دماشومانو توجه ځانته جلب کړي .
۳.ښوونکی دی داسې یو شی ووایي چې په هغه کې یو هدف پروت وي .
۴.په ډیرو ساده او مناسبو الفاظو باندې دې خبرې وکړي څو چې زده کوونکيورباندې پوهه شي او داو ل سره برابر وي .
۵.په ټولګي کې دی ښه په زړه پورې فضا مینځته راوړي ترڅو ماشومان د ښوونکي خبرې واوري
۶.ښوونکی باید په داسې ځای کې ودریږي چې درنا مخه ونه نیسي څو چې دماشومانو سترګې خرابې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه شي .
۷.دماشومانو دناستې ځای باید مناسب او ارامه وي .

داوریدلو لپاره یو څوو ړاندیزونه :

به لومړي خت کې دالاندې لاربنونې تر سره کړئ:
۱.ماشومان دی ټولګي کې دښوونکي اوازونو ته غوږ کیږدي او هغه دې واوري .
۲.ماشومان دې بهر بوځي او هلته دې مختلف اوازونه واوري او هغه دې وپيژني .
۳.ماشومانو ته دې مختلف اوازونه واورول شي اوهغوی دې غوږ ورته ونیسي او ماشومان دې یو غږ له بل څخه بیل کړئ.
۴.ماشومانو ته دې ورته کلمې چې هم قافیه وي تکرار کړئ.
۵.ځینې لاربنونې تعقیب کړئ.
۶.داوریدلو ځینې تمرینونه (لوبې) اجرا کړئ یعنې یوه کوچنې لوبه چې په هغې کې ځینې کلمې او جملې وي تکرار کړي ، او بیا دې هغه کلمې ، جملې له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي.
۷-ماشومانو ته دې په یوه ځانګړې موضوع کې یواځې یو ځل لاربنوونه وکړي او بیا دې دهغه پوښتنه وکړي او زده کوونکي دې ځواب ورکولو ته مجبور کړي ترڅو زده کوونکي اوریدلو لپاره اړتیا احساس کړ ي .
۸.ښوونکی دی په لوړ اواز اوریدلو لپاره دفتاّ یو پراګراف ووایي او په دې پراګراف کې دې د زده کوونکو څخه پوښتنې وکړي .
۹.د ټیپ شوې الې په واسطه ځینې اوازونه ماشومانو ته واورول شي او په هغه کې داوزوکوونکي حالت معلومول .

۱۰.دورځپاڼې یوه برخه چې له رادیو له خوا خلکو ته اوریدل کیږي په هغه حصه کې له زده کوونکو څخه معلومات وغوښتل شي .
۱۱.ځینې لوبې دې اجرا کړي او په هغې کې دې ځینې ځانګړې کلمې او مفاهیم له ماشومانو څخه پوښتنه وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغوږنه نیول علتونه :

- ماشومان د ښوونکې په خبره چې دی څه وایې سم نه پوهیږي .
- شاید د ښوونکې اواز په کافې اندازه (اوچت ،کښته) او ساده نه وي. څو زده کوونکي یې په خبرو باندې پوه شي .
- ماشومان کوښښ کوي چې ډیر زیات له وخت نه کار واخلي ، څو هغه څه واوري فکر یې تحلیل کولای شي .
- که چیرې ښوونکی داسې کلمې استعمال کړي چې دزده کوونکو له سویې څخه اوچتې وي نو ماشومان غوږ ورته نه نیسي .
- ښوونکې باید د زده کوونکو علاقه او په زړه پورتیا پیدا او په موضوع په زړه پورې کړي . که نه زده کوونکي غوږ ورته نه نیسي .
- له بعضو زده کوونکو سره ځینې نورې موضوعګانې موجودې وي او زده کوونکي په همغه موضوع کې فکر او چرت وهي نو په دې وخت کې هم زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي .
- کله کله داسې هم کیږي چې یوه موضوع زده کوونکي څو وارې وي او یایې هغه موضوع په تیر وخت کې لوستلې وي ، نو په دې حالت کې دتکرار په وجه زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي .
- کله داسې هم پیښیږي چې زده کوونکي ځانته شخصي نظریې او مفکورې لري او د ښوونکو له نظریاتو سره هم عقیده نه وي له دې امله د اوریدلو لپاره ځانګړې په زړه پور تیا نه ښکاره کوي.
- بعضې وخت داسې هم کیدای شي چې خپله ښوونکې ددرس ورکولو په وخت د موضوع غایه او موخه په ښه شان سره نه شي توضیح کولای چې دا کار هم دزده کوونکو د غوږ نه نیولو علت کیدای شي .

د یوښه اوریدنکي خواص:

۱.یو ښه اوریدنکې همیشه مؤادب او قرار وي او دنورو د خبرو په وخت کې اخلال نه پیدا کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.ښه اوریدونکی چپ ارام په خپل ځای کې ناست وي او شاوخوا ته بې ځایه حرکت نه کوي .او همیشه یې توجه د ویونکي خواته وي .
۳.ښه اوریدونکی مهمې نقطې تعقیبوي او په هغه کې فکر کوي .
۴.ښه اوریدونکې د موضوع سره مینه ،علاقه او په زړه پورتیا ښکاره کوي .
۵.ښه اوریدونکی معقولې پوښتنې کوي .
۶.ښه اوریدونکې د ځینو نقطو په اړوند زیات شواهد او دلایل غواړي .
۷.ښه اوریدونکی د ویل شویو شیانو په اړوند خپل قدرت او لیاقت ښکاره کوي .

په یاولرئ چې د یو ښوونکی په توګه په ټولګي کې دنظم او دسپلین په غرض په اوچت اواز خبرې ونکړئ.
که چیرې زده کوونکي غالمغال کوي ، ښوونکی دې ورو خبرې وکړي او خپل اواز د زده کوونکو له اوازونو څخه اوچت نه بلکې په متوسط شکل سره دې خبرې شروع کړي .

ب ـ دخبرې کولو یا غبریدلو تکړه توب(مهارت) :-

د ژبې دوهم تکړه توب خبرې کول دي ، اودا تکړه توب باید په زده کوونکو کې تقویه شي دخبرو هغه طبیعې حالت چې زده کوونکی ورسره اشنادی هغه معمولي او عادي خبرې کول دي .کومې چې دوې یې د خپل پلار ، مور ، ملګرو او دوستانو سره کوي .
ماشوم تر څلور پنځو کلونو وروسته په خپله مورنۍ ژبه کې یوه اندازه لغتونه ، عبارتونه او جملې زده کړې وي .کله چې په ښوونځي کې شامل شي په خپله مورنۍ ژبه خبرې کولای شي خو دومره واضیح نه .ښوونکی هڅه کوي چې دماشوم دغه تکړه توب ته نوره هم وده او پراختیا ورکړي .
د ځینو تلفظ څرګند او واضیح نه وي ، د ځینو ژبه نښلي او ځینې نور د اوازو په تلفظ کې مشکلات لري .دوې نه یواځې په خبرو اترو کې تکلیف لري بلکې د ژوندانه په مختلفو برخو کې لکه ټولنیز پرمختګ ، ذهني رشد او هیجایي پرمختګ کې یې خنډونه او بندښ لیدل کیږي .
همدارنګه دزده کوونکو استعداد یو دبل څخه توپیر لري په دغه ټولو برخو کې باید دزده کوونکو سره مرسته وشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غبرېدلو د تکره توب موخې :

۱.ماشوم د غبرېدلو په مرسته سم فکر وکړي او خپلې نظريې چې دهغه پوهې اودرک محصول دي بيان کړي.
۲.خپلې اړتياوې او غوښتنې په بشپړ ډاډ ، ازاده توګه او روانه ژبه ووايي .
۳.له خپلې پوهې سره سم په ټولنيزو بحثونو او مناقشو کې ګډون وکړي .
۴.د موضوعګانو په بيانولو کې خپل نوښتګر ځواک ، صلاحيت او تکره توبونه وکاروي .
۵.له اړتياوو سره سم کلمې او اصطلاح ګانې په صحيحه توګه زده او سم يې تلفظ کړي . چې عبارتونه او جملې سمې او په مناسب ډول ولولي .
۶.نظمونه په شعري ګړدود ووايي.

د ښوونکي يو اړخيزه خبرې ماشومان په خبرو نشي راوستې ،ښوونکی بايد داسې فعاليتونه په ټولګي کې رامنځته کړي چې ماشومان په خبرو راولي او پورتنې هدفونو ته پراختيا ورکړي .
د بيلګې په توګه : کيدای شي چې ښوونکی ياماشوم يوه کيسه ووايي. بيا ښوونکی يا ماشوم پخپله دهغې کيسې په اړه يو له بل څخه پوښتنې وکړي او ځوابونه سره ورکړي . يا داچې ښوونکی ماشومانو ته لارښوونه وکړي چې په ټولګي کې ځينې فعاليتونه د ډرامو او ډيالوګونو په بڼه تمثيل کيږي .
داهم کيدای شي چې ښوونکی يو تصوير چې بيلابيل شيان ، فعاليتونه او منظرې په کې انځور شوې وي پر توره تخته او ديوال وځړوي او دماشومانو د ذهني سويې په پام کې نيولو سره دوی ته وخت ورکړي چې هر يو په خپل وار سره خبرې پرې وکړي . همداراز ښوونکي ته ښايې چې په دې فعاليتونو کې ټولو ماشومانو ته مساوي اوبرابره ونډه ورکړي . که ځينې زده کوونکي د خبرې کول حرات ونه لري او يا څه تورې نيمګړتياوې ولري له حوصلې ، زغم او مهربانۍ څخه دې کار واخلي او هر زده کوونکي ته موقع برابره کړي چې په فعاليتونو کې ونډه واخلي په درسي موضوعګانو باندې وغږيږي اوتمرينونه سرته ورسوي. له بلې خوا ښوونکی بايد زده کوونکو ته داسې چاپيريال برابر کړي چې پرته له ويرې خپلې نظريې او وړانديزونه ددرسي موضوعګانو په اړه ووايي او هيڅکله له ښوونکو څخه د بيرې او ډار احساس ونه کړي . ښوونکي ته هم لازمه ده چې له زده کوونکو سره داسې چلند وکړي چې ماشومان ورته د يو زړه سواندې لارښود ،مشر او دوست په سترګه وګوري . خپلې ستونزې ورته وويلای شي او دتمرينونو او فعاليتونو د اجراکولو پرمهال وار خطا نه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خبرو کولو لپاره څولارې په لاندې ډول سره دي:

ورځنۍ محاورې ، د تيليفون د استعمال لارې ، راپورنه ترتيببول او ارايه کول .
داستان وليکل او ويل ، غيرې رسمي خبرې او اترې ، ځينې تمثلي شيان ښودل اودهغوی شرحه اعلانونه ترتيبول او ويل يې. ښوونکې کولای شي چې د ځينو نورو شيانو څخه کوم چې د زده کوونکو په شوق او ذوق پرسويه بابروې ترتيب او زده کوونکو ته وړاندې کړي .

الف ـ د تيليفون داستعمال طريقه :ـ

تيليفون دهغه مناسبو وسايلو څخه دی چې دخبرو د پرمختګ او پيغام د ژر رسولو لپاره ورځنې کار اخستل کيږي .
ښوونکی کولې شي چې زده کوونکي د تيليفون په استعال باندې پوه کړي ددغه کار لپاره اساسي او مناسبه لاره داده چې د ټولګی له زده کوونکو څخه دوه تنه انتخاب کړي . يو زده کوونکی د ټولګي په يو کنج او بل يې په بل کنج کې ولاړوي او دغړون کوونکي په ډول دې خبرې وکړي.
ښوونکي ته دا لازمه ده چې زده کوونکو ته د تيليفون کولو د غه لاندې ټکې ورزده کړي :
د تيليفون دغوږي (ګوشک) د اخستلو سره سم خپل ځان معرفي کړي او وروسته دې و مخاطب نوم او ځای پوښتنه وکړي .
لکه : زه (خاټول) يم . تاسې څوک ياست ؟
غوږې سم په لاس کې ونيسې او په څرګند ډول دې خبرې وکړي . د خبرو په وخت دې دخبرو اداب مراعات کړي . او ښې ،ښې جملې دې استعمال کړي او دمخاطب خبروته دې په غور سره غوږ ونيسي .
که چيرې مخاطب بل چا ته پيغام ليږي هغه دې په ډيره توجه سره واوري او څرنګه چې ورته ويل شوي وي په هغه شان دې مطلب سړي ته ورسوي .
دوخت دعايت کول او په تيليفون کې خبرې کول له هغو مطلبونو څخه ګڼل کيږي چې ښوونکی بايد زده کوونکي ورته متوجه کړي .
زده کوونکو ته دې په ډاګه وويل شي چې تيليفون يو عمومي دستګاه ده نو داسې خبرې وکړئ چې دادب له چوکاټه څخه د باندې اوليږې نه دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې زده کوونکي په ښوونځي کې د تیلیفون کولو عادت او آداب زد کړي وروسته هغه دوی په خپله د خبرو په وخت کې رعایت کوي .

ب - د راپور د ویلو طرز:

الف - ګزارش د معمول سره سم دیوکس له خوا د څو تنو لپاره تهیه او ترتیب کیږي لازمه داده چې موضوع د ترتیب کوونکو او اوریدونکو لپاره ګټوره او په زړه پورې وي .
ګزارش دهغه هدفونو لپاره ترتیب کیږي چې پخوا زده کوونکو د بحث او څیړنې وړ ګرځیدلې وي .
او په عمومي ډول سره اخباري او اطلاعي بیه او جنبه ولري .

.دګزارش لپاره دغه لاندې ټکي په نظر کې نیول کیږي :

د زده کوونکو لپاره د کتابونو ، فلمونو اونور شیانو د توجه او پاملرنه وړ ده .
د یو سفر او نابېره تګ ګزارش دهغه مطلبونو لپاره ګټور دی چې د لوستل شوو علماوو اخستل شوي وي.
دمثال په توګه دهغو شیانو تهیه چې دشکل او رنګ په برخه کې وي .
یاهغه ځانګړی شی چې د افتخار وړ ګرځیدلی وي لکه د افغانستان دجنډې رنګونه او یا دهغو رنګونو کسب او زده کړه چې د ځانګړو خاطراتو څخه بحث کوي او څیړنه کوي .
او داسې هم کیدا شي چې یو زده کوونکی د خپل نظر سره سم ځینې شیان راټول کړي چې دوستانو او اوریدونکو لپاره په زړه پورې وي . د ښو عکسونو په ښودلو او ژبې په بیان سره دې هغه موضوع په زړه پورې او ښایسته کړي .
یوه ښه لار داده یادښتونه ټول کړي ترڅو چې ګډوډي ورته پیښه نه شي او په خپله ځانګه کې بریالیتوب ترلاسه کړي . د زده کوونکو عکس العمل یو تر بله دداسې راپورنو په ترتیبولو کې په ښکاره ډول د یو بل څخه توپیر لري .
هغه زده کوونکي چې عمر یې تر نورو ډیر وي هغوې ټاکلې موضوع د خپل فکر سره سم لنډوي.
که چیرې موضوع ډیره مهمه او په زړه پورې وي نودی ته تیاریږي چې په هغه کې نوره څیړنه په زور وکړي او کوشش کوي چې دنقاش برجسته برخه یې دهنر دلارې په زړه پورې کړي .
دتحریري راپورونو په باره کې مو یو څه وویل . اوس به د شفاهي راپورنو په باره کې یو څه ووایو :

(c) ketabton.com: The Digital Library

شفاهي كزارش له هغو ګټورو كارونو څخه دی چې زده كوونكي د سمو او درستو ويلو او فكر كولو ته متوجه كوي .
شفاهي راپورونه دزده كوونكو سره د ګټورو او سمو كارونو په انتخابولو ددرست صيحيح لغتونو او غوره اصطلاحاتو او د ادب په رعايت كولو كې ډيره مرسته كوي او هم دنورو كارونو لپاره تشويق كيږي .

››داستان يا ناول ويل :

هغه چې داستانونه چې زده كوونكي يې پخپله ليكي په غالب ګمان سره ددوې شخصي تجربې دهغوی تحليل او تصور په هغه برخه كې ډير لاس لري او مهم نقش لوبوي دا ډول تازه او نوې داستانونه چې د زده كوونكو له خوا ليكل كيږي په زړه پورې دي . دداستان ليكل ځانته يو ټاكلى وخت لري ترڅو زده كوونكي ورته تشويق كړي د يوې كورنۍ پيښې په باره كې يا هغه كارونه چې د جمعې په ورځ مينځ ته راځي او يا هغه لوبې چې د څلورو فصلونو په تيريدو سره سرته رسيږي لكه ډنډه توپ لوبه ، لامبو ، علمي سفرونه او دهغه شيانو په باره كې چې خورا مهم وي نو داستان دی . په دغه ډول موضوعګانو كې وليكل شي .
ښوونكى كولاى شي چې كوم وخت دا ډول داستانونه له زده كوونكو څخه اورې نو له هغو نه د يو بل كوچني او په زړه پورې داستان وليكي او هغه داستان دې زده كوونكو ته ووايې .
په دغه ډول سره ښوونكى كولاى شي چې دتحليل له لارې زده كوونكو داستان ليكلو ته تشويق او متوجه كړي.
دبلګې په توګه: كه چيرې يو زده كوونكى ښوونځي ته يوه (سويه) رواړي او خپلو ملګرو ته يې وښايي نو په دغه وخت كې دې ښوونكى دلږ وخت څخه كار واخلي اوزده كوونكو ته دې ووايې .فكر وكړې چې دا(سويه) ژوندې راځي چې ددغې سويې په باره كې داستان وليكو .په دې ترتيب سره زده كوونكي د سويې په باره كې ځينې مطلبونه وايي او نور زده كوونكي ورباندې يو څه زياتوي چې په دغه شان يو داستان ليكل مينځ ته راځي .
ښوونكى دې خپل زده كوونكي حقيقي داستان ليكلو ته متوجه كړي .
برعكس كه چيرې داستان تخيلي بڼه ولري كوښښ دې وكړي چې د حقيقى ژوند نتيجه ورڅخه لاس ته راوړي .
ښوونكى دې خپلو زده كوونكو ته وړانديز وكړي او له هغو نه دې وغواړي چې خپلې هيلې د خوب دليد په شان څرګند كړي .
يا دې داسې تصور وكړي چې د داستان ليكلو يو قهرمان دې دمشال په ډول كه چيرې د سليمان«ع»

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی دهغوی په لاس کې وي څه به یې پرې کول ؟
نو ددې لپاره چې زده کوونکي پخپله داستانونه ولیکي او په دغه لار کې پرمختګ وکړي نو لازمه ده چې ددوی د تخیل جنبه تربیه او وروزل شي . ځکه چې داجنبه تر هرڅه ډېر زیا ت ارزښت لري .هغه داستانونه چې زده کوونکي یې لیکي په لومړۍ مرحله کې هغه ډې ګډوډوي او دوی ته زیاته توقع هم نه کیږي.
دا ځکه چې وروسته له هغه ورو ورو د ښوونکي په توجه دمکمل وایي او منظم توب بڼه غوره کوي .

دداستان لیکلو غوره ټکي داري:

د زده کوونکو دبیان پرابلم ،د لفظونو جوړښت ، هدف او موضوع دداستان غوره خصوصیات دي او په زړه پورې توجه غواړي .
دداستان قهرمان دخورا مهمو خواصو څخه ګڼل کیږي یعنې قهر مانانو ته دې پوره پاملرنه وشي .
داستان هغه وخت ډېر جالب دي چې داوریدونکو شوق(علاقه) ،ذوق او تحریک ځان ته واړوي .
په کوم داستان کې چې نوې عقیدې او حساسې نظریې موجودې دي نو جازبیت درجه یې هم ښه وي .
د ساده لغتونو او جملو ترل یو تربله دداستان موضوع خورا ښایسته کوي نو لازمه ده چې زده کوونکي د لغتونو یوه لویه پانګه ولري.چې په تدریجي ډول سره دداستان لیکلو په وخت کې په کار واچوي . دا ځکه چې دلغتونو په کار اچوي. دا ځکه چې دلغتونو په کار اچولو سره دداستان موضوع ډیره اغیزمنه او په زړه پورې کیږي .
زده کوونکي هم کوښښ کوي چې داسې داستانونو ته شوق او علاقه پیداکړي او په خپل وار سره خپلو داستانونو ته مناسب عنوانه غوره او پیداکړي .
هغه ځوک چې دداستان لیکلو په باره کې ولیکل شوه د رهنما بڼه لري او ښوونکی کولای شي چې د خپل ابتکار سره سم دداستان لیکلو موضوع نوره هم ګټوره او په زړه پورې کړي او زده کوونکوته یې ورزده کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځپل مینځ کې ځبرې اترې یا غیر رسمي ځبرې او ورځنۍ محاورې:

غیر رسمي خبرې په عمومي صورت سره یو شفاهي غور او تعمق دی چې دیوې موضوع او یا څو موضوع
ګانو په باره کې دیو ګروپ او ډلې له خوا مینځ ته راځي او یو خاص هدف لري چې هغه تربحث او
څیړنې لاندې نیسي .
غیر رسمي خبرې هغه لومړی په زړه پورې تدبیر دی چې د ښوونځي په لومړنیو ټولګیو کې او لومړنیو
ښوونځیو کې ورڅخه استفاده کوي. دا خبرې یو مروج پلان لري چې ټاکلی ګروپ دهغو مشکلاتو او
خنډنو ته متوجه کوي او تر غور لاندې نیسي ورو ورو دهغو عملي کول صورت مومي.
چې په سر کې یې یو ښوونکی او یا یو تکړه زده کوونکی د رهنما په ډول کار کوي .
غیر رسمي خبرې او عامیانه مناقشه دیوې دیوې پوښتنې او یوې خبرې څخه منشا اخلي
او ورو ورو یوې نتیجې ته رسیږي ،لکه : د خپل هیواد دځینو ملي ورځو په باره کې پوښتنې کول دبیګې
په توګه دخپلواکې ورځ ،د ثور اومه ، اتمه ، څکه خلکو دژوند چارې داجتماعي علومو له مطالعي نه
زده کړې دي او ورڅخه استفاده کوي .
اونړیوال جریانونه ، د سولې خبرې ، اقتصادي کنفرانسونو او دملګرو ملتونو غونډې دیو واقعې اواصلې
دیالوګ په شکل ترتیب کولې شي.
هغه ټولګي چې دخپل هیواد دخوشحالۍ او نیکبختۍ په برخه کې څه اوریدلې وي هغه دې دیو
دیالوګ په شکل ترسیم کړي . کیسې دې جوړې کړي او هغه دې ولیکي .
سپورت او موزیک ته دې هم پکښې برخه ورکړي او دغه فعالیتونه دې د زده کوونکو مور او پلار ته هم
وړاندې کړي .
وروسته دې دغه مواد نورو ښوونځیو ته ور وښودل شي .
همدا ډول زده کوونکي د ځان لپاره کالي او جامې جوړې کړي اونمونې دې دننداړې دپاره کیږدي.
 د پورته لوستل شوو شیانو تکامل د زده کوونکو د سویې په لوړولو کې په زړه پورې رول لوبوي .

ورځنۍ محاورې :

دخبرو هغه معمولي اوعادي ډول دی چې دلوبو په وخت کې ، د سلام علیکم په وخت کې همدارنګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندګلوي په وخت کې له اشنایانو ،دوستانو ، ملګرو ، همدارنګه د عامو خلکو سره دخبرو په وخت کې ورڅخه کار اخستل کیږي .
همدارنګه دښوونځي سامان الاتو دبرابرولو په وخت کې د حیواناتو او نباتاتو دلیدنې او مشاهدې په وخت کې ورڅخه ګټه اخستل کیږي .
که چیرې ښوونکی په مستقیم ډول سره په دغو خبرو کې ګډون نه کوي نه دې کوي ، خو دماشومانو خبرو کولو اوغوږ نیولو ته دې ډیر متوجه وي .

ج - لوستل Reading

لوستل هغه کیلي ده چې دکتابونو او چاپ کړي موادو دروازه دانسان په مخ خلاصوي اوانسان ته دخپلواکې زده کړې زمینه برابروي ، په حقیقت کې لوستل دښوونې اوروزنې یوبنسټیز توکی دی چې دهغې پرته دکتابونو او له ښوونیزو اوروزنیزو منابعو څخه ګټوره اودوامداره ګټه اخیستل کیدای نه شي .

دزده کوونکو دپوهې هر اړخیزه پراختیا په لوستلو سره پیل کیږي . لوستل په حقیقت کې د ښوونې اوروزنې زیر بنا بلل کیږي . که چیرې یو زده کوونکی په لوستلو کې قابل نه وي نو هغه په تاریخ ، جغرافیه ،ساینس اونور مضامینوکې څه شی نه شي زده کولای . ځوک چې په لوستلو کې کمزوری اوضعیف وي نونه شي کولای چې په ښوونه اوروزنه کې پوره برخه واخلي .
.ذهن ته دصوتي سمبولونو اوانځورونو دمفهومونو لیږدول ،هغه په ژبه راوړل او دسمبولونو او آوازونو څخه مفهوم اخستلو ته لوستل وایي .

یو ښه لوستونکی کوم دی ؟

یو ښه لوستونکی په دغه لاندې شیانو باندې قادر وي:
۱.څه لولي په مانا اومفهوم باندې پوهیږي . یواځې د کلمو تلفظ کول دلوستلو مانا اومفهوم نه لري ترڅو چې لوستونکي ته دکلموماناا اومفهوم ورته معلوم نه وي .
۲.په هغو ټکو اوعلامو دې پوه شي چې په لوستلوکې ورسره مخامخ کیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه :(؟) .(.).(.).(!) .(...).(،) اوداسې نور ،اودمطلب لنډيز چې دکتاب په وروسته برخه کې لوستونکی
بايد هغو نقشو ګرافونوباندې پوه وي چې دتحريري موادودتشريح کولو په وخت کې ورته متوجه وي .
۳.ښه لوستونکی دکتاب دټولو مفرداتو سره لکه :لړليک ،عنوانونه او ځينې نورو شيانو باندې پوهيږي .
۴.ښه لوستونکی هغه دی چې دلوستلو په وخت کې د لوستلو طريقې په نظر کې ونيسي او کار دې ورځينې واخلي . يعنې ديوې لنډې اواسانې کيسې په لوستلو کې دې له تيزيې څخه کار واخلي خو علمي حقايق اوهغه ځايونه چې ډير مهم او پيچيده وي ياداشت او ياد کړي.
۵.لوستونکی دې د لوستلو سره مينه اوعلاقه ولري .ښوونکی دې د خپلې پاکې دندې له مخې دا پر ځان لازمه وبولي چې زده کوونکو ته هغه لارې ورزده کړي چې ددوې سره دلوستلو په وخت کې مرسته کوي اوهغه مرستې په لاندې شکلونو کيدای شي .
۱.څو ساده کتابونه دې په لومړي وخت کې دنده ورکړي څوچې پخپله يې ولولي اوبيا دې دورکړ شوو کتابونو څخه دهغوی دپوهې په تناسب له هغو کتابونوڅخه څوعنوانونه انتخاب او په ټولګي کې دې ووايي .تر څو چې دلوستلو قوه يې پرمختګ وکړي .
ددې پرمختګ لپاره دې ورځپاڼه ،مجله او ساده کتابونه انتخاب کړي اوپه زده کوونکو باندې دې تکرار ولولي . دغلط تلفظ او بې ځايه توقف او ځينو نورو اشتباهګانو مخه دې ونيسي ورته دې اصلاح شي .
همدارنګه دکلمو استعمال په مناسب ځای کې دجملو طرز او دجملو ترکيبونه دې ورته په خيال کې وساتي . ترڅو چې دزده کوونکو د لغاتو ذخيره قوي او دهغو داستعمال ځای د پيژني .
ترکومه حده چې په زده کوونکو کې دلغاتو پانګه زياتيږي په همغه اندازه د زده کوونکو علمي سويه لوړيږي .
همدارنګه کوښښ دې وشي چې دفکر تمرکز د لوستلو په وخت کې زده کوونکو ته وښودل شي .
په لومړنيو زده کړوکې لوستل په دريو پړاوونو کې ترسره کيږي په لاندې ډول دي :
۱.د توجه اوذوق رابلل:
پدې پړاو کې ښوونکی بايددلوستلو لپاره د زده کوونکو ذوق او پاملرنه وپاروي ،
ښوونکی پدې برخه کې کولای شي ددرس په پيل کې په زړه پورې کيسو ،پيښو او نورو په زړه پورې څيزو په ښکاره کول يا ددرس دموضوع دعنوان په اړه ډول ډول تصويرونه وښي او په دې توګه ددرس په اړه د زده کوونکو ذوق وپاروي او ددوی پاملرنه ددرس اصلي برخې ته واړوي.

۲.د پټې خولې لوستل:

ددې لپاره چې زده کوونکي د متنونو دسمدستي لوستلو په ترڅ کې له ويرې او ډار سره مخامخ نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

،دکلمو ،جملواو پراګرافونو دترکيب سره اشنا او په لوړ اواز لوستلو لپاره چمتو شي نو دپټې خولې لوستل صورت نيسي . په دې ډول لوستلو کې شونډې نه خوځيږي دخولې څخه اواز نه اوځي ،يواځې دذهن په کارولو او دسترګو په حرکاتو سره لوستل سرته رسيږي .

دپټې خولې لوستلو ښيګڼه داده چې زده کوونکي په راتلونکي کې د تيزو او چټکې لوستنې له پاره چمتو کيږي دې ډول لوستلو ته مطالعه هم ويل کيږي .

دپټې خولې په لوستلو کې زده کوونکي دهغو کلمو ،مفهمونواو جملو په برخه کې ډير پام کوي چې لوستل او يا مانا يې ورته ګرانه وي . زده کوونکي هڅه کوي چې نوي مفهمونه دجملو دسياق له مخې ولولي او په مانا يې وپوهيږي . که بيا هم ستونزې ولري نوهغه په نښه کوي ،دنورو زده کوونکو او ښوونکي سره دمناقشي او بحث په وخت کې يې زده کوي .

۳- په لوړ غږ لوستل:

د دې لپاره چې ښوونکی ډاډه شي ، چې زده کوونکو يې متن لوستلی او په مانا يې پوهېدلي دي ، نو متن په لوړ غږ لولي ، بيا د مفهوم اخيستنې لپاره يې يو څه پوښتنې کوي او تعريفونه سرته رسوي. لنډه دا چې ښوونکی د يو متن په لوستلو کې لومړی بايد د درس د موضوع يا سرليک په اړه په زړه پورې خبرې وکړي ، څو چې د زده کوونکو پاملرنه درس ته واړول شي ، بيا دې زده کوونکو ته لارښوونه وکړي ، چې د درس متن په پټه خوله له ځانه سره ولولي او مشکل لغتونه يې په کتابچو کې وليکي يا يې په نښه کړي او وروسته بيا هر ستونزمن لغت چې د زده کوونکو له خوا په کتابچو کې په نښه شوی وي په توره تخته باندې دې وليکي او مانا يې له زده کوونکو څخه وپوښتل شي. که چېرې ټول زده کوونکي د لغت په مانا پوه نه شي ، نو ښوونکی دې د لغت مانا پر تخته وليکي او بيا دې متن لومړی په زده کوونکو او بيا په خپله په لوړ غږ ولولي.

د لوستلو د مهارت په وده او پراختيا کې بايد لاندينۍ لارښوونې په پام کې ونيول شي:
زده کوونکي بايد :

1. د لوستلو په ټولو پړاوونو کې د لوستل شويو کلمو/ عبارتونو په مانا او مفهوم ښوونېزو او روزنيزو ښېګڼو (مسلکي مالومات ، د ژوند مسايل ، اخلاقي سلوک) ښه وپوهيږي.
2. د کلمو په ترکيبي بڼو او د سمبولونو او غږونو په اړيکو وپوهيږي.
3. هڅه وکړي چې په نويو کلمو ، موضوع ، مانا او مفهوم د متنونو د قرينو له مخې وپوهيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

4. نظمونه په ښه غږ او شعري لهجه ولولي.
5. متن په مناسب او وړ غږ (نه ډېر لوړ ، نه ډېر ټیټ ، نه ډېر تېز ، او نه ډېر ګُند) ولولي ، چې اورېدونکي یې په مینه او د لچسپۍ تعقیب کړای شي ، په مفهوم یې وپوهیږي او منفي اغېزې پرې ونه ښندي.
6. ډېر غوره او کلیدي کلمې او جملې پر توره تخته ولیکي ، یا دې ښوونکی پر توره تخته ولیکي.
7. ټول وار په وار لوستلو کې برخه او ونډه واخلي.

د لوستلو لپاره تیاری:

د یوه لوستونکي لپاره لومړی شی ، چې دی ورته اړ دی ، هغه د ده د کښېناستلو وضعه ده ، چې په خورا درست او ښه ډول د کتاب په مقابل کې کښېني.
په دې مانا چې پرځنګ یا د مخې خواته دې ډېر پر کتاب ټیټ نه شي.
داسې نور حالتونه ، چې د لوستونکي صحت ته مناسب نه دي باید اختیار نه کړي.
د لوستلو په مقدماتي او لومړي پړاونو (مرحلو) کې زده کوونکي دې ته هم اړتیا لري ، چې د سترګو د حرکتونو له مخې له ښۍ خوا نه چپ لور ته غړول زده کړي او د ا کار په لاندې اصولو باندې استوار دی:
۱- د لیدلو ډېرې ساده ، بسیطې خنداورې تصویري کیسې زده کوونکو ته وویل شي او داسې لارښوونه او پرمختګ منځ ته راوړي ، چې دوی یې هیله او آرزو ولري.
۲- د یو چوکاټ په ذریعه چې د یو ښیښیي مردکي چوکاټ دې د نوموړي چوکاټ په وسط کې څو طبقې دي او پرمخ یې پلاستیک سریښ دی ، د د غه چوکاټ په متناظرو کنجونو کې سوري دي. کله چې په یوه سوري کې مردکي واچول شي ، د چوکاټ چپ خواته حرکت کوي ، تر څو چې دوهمې برخې ته راځي اما کله چې ښې خواته حرکت وکړي ، نوموړی مردکی مالومیږي ، په همدې ترتیب ورو ورو هر څومره چې غواړي د مردکي حرکت ته دوام ورکولای شي چې په حقیقت کې یوازې د سترګو حرکات د ښي خوا څخه چپ لورته په دې وسیله سره د سترګو حرکت روزل کیږي او دا زموږ یواځینۍ هیله ده ، چې د سترګو حرکتونه ورو ورو د لوستلو لپاره اماده شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- څوک چېرته ځي ؟

د صفحې ښۍ خوا ته دې زده کوونکی او چپ لور ته د هر یو زده کوونکي لپاره یو یو کور دی ، د هر زده کوونکي لپاره د دوی کورته اوږده لاره تللې ده.
اوس هر یو زده کوونکی کولای شي ، چې د ښي لور څخه نومړې لیکه چې موږ ورته لار ویلې ده تعقیب کړي ، تر څو خپل کور ته ځان ورسوي او یا دا چې له مطلب او موخې سره اړیکه ونیسي.
البته د لارې تغقیبول په ګوتو او یا نورو شیانو سره کیږي ، د لوستلو په برخه کې دا تمرین سترګې له ښي لور څخه چپ لورته روزي ، له بلې خوا د لیکلو لپاره هم مرسته کوي او ه د زده کوونکو غږو ته نظم او نسل وربښي.

د لوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي ؟

یو ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو سره د لوستلو په مهارت کې مرسته وکړي وروسته بیاهغه ته پرمختګ ورکړي . پدې برخه کې له ډیرو لاروڅخه کارو اخیستلای شي .
۱.ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو څخه دهم ریښه لغاتو په پراختیا کې مرسته وکړي پدې شرط که چیرې ددوی مورنۍ ژبه دکلماتو په ریښو کې ددوهمې ژبې سره ګډون او یوالې ولرې د ژبې په تدریس کې کولای شي چې عبارت ،متضادې کلمې او مترادفې کلمې سره شرحه کړي پدې شرط چې هم ریښه کلمې د یوې کورنۍ څخه وي توضیحات یې لازم دي .
مثلا: روغ ، روغتون ، روغتیا ، روغوالې اوداسې نور...
یخ او سوړ ، ویاړ او افتخار ،مرسته او کمک اوداسې نور .
لکه خپه او خوشحاله ، ژوند او مرګ ، شپه او ورځ ، دوست او دښمن :۲. متضاد لغات
ښوونکی پدې ډول له زده کوونکو سره مرسته هم کړلای شي چې دوې کوچنې او لوې کلمات وویشي
لکه پوه ، پوهنه ،ناپوه او داسې نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه ښوونکی کولای شي چې پروفیکس زده کوونکو ته ورزده کړي ، لکه : بې بنیاده ، بې کوره ،بې کاره ، بې موره ، نا معقول اوداسې نور .
همدارنګه سفکس لکه : پوهنتون ، روزنتون ، کلیوالي ، ولسوالي او داسې نور .
۳.همدارنګه ښوونکی کولای شي چې د زده کوونکو سره د کلماتو مانا د قیاس له مخې له موجوده شاوخوا کلماتو او یا دنورکلماتو په وسیله سره مرسته وکړي ښوونکی کله چې دمجردو کلماتو یعنې د زده کوونکو په مورنۍ ژبه سره ځواب ورکولای شي پدې شرط چې ښوونکی د زده کوونکو په مورنۍ ژبه پوه شي دازیار باید وویستل شي چې په پښتو کې دامکان په صورت سره په ساده نقشو ،ساعاتو ، کلیزو او داسې نور مناسبو شیزونو باندې زده کوونکوسره او وروزل شي او زده کوونکو ته په ځینې نظریې په شعور ډول سره د خلکو د کلتور په باره کې معلومات ورکړل شي داهم پدې شرط که چیرې دوې وکولای شي او یا یې ضرور وبولي ښوونکی کولای شي چې په لنډ ډول سره ددوې دمورنۍ ژبې په وسیله سره معلومات ورکړي .
۴.ښوونکی دزده کوونکو په درک او پوهه د مختلفو لارو څخه باوري شي او څه نا څه لاور یادونه وکړي .
۵.ښوونکی د ډیرو مختلفو سوالونو ډولونه په عینې سلسله کې پوښتنې وکړي .
دمثال په ډول : دی پوښتنه کولای شي چې ایا زلمی افغان دی!؟
دا ډول سوالونه په استفهامي ډول باید وښودل شِي او استفهامي کلمات لکه څرنګه ؟ څه ؟ څوک ؟ چیرته ؟کله ؟ څله ؟ولې ؟ او داسې نور .
مثلا: څوک په امریکا کې اوسي ؟
څرنګه یې ؟کله راځې ؟ څه کوي ؟ څله خپه یې ؟ ولې ژاړې ؟او داسې نور .
۶.په وروستیو مراحیلو کې دی باید داسې پوښتنې وکړي :
(څنګه یا ولی)
قیاسي سوالونه د لوستلو په مواریدو کې باید وشي لکه : تاسې څه کوی ؟تاسې څه فکر کوې ؟
په همدې ډول ښوونکی داسې پوښتنې وکړي چې زده کوونکی ځوابونه د لوستلو په مواریدوکې کلمه په کلمه پیدا کړي .
ښونکی د یوې فقرې اصلي مفکوره او مقصد له زده کونکو څخه باید پوښتنه وکړي چې دوی هغه کلمات پیداکړي په یوه طریقه واضح او تشریح کړای شي . او دا وښي چې نوموړی شخص خبرې دبیړې او قهر په برخه کې دي یا هغه وضعه اوحالت چې دی پکې موقیعت لري درک کړي ښوونکی زده کوونکو ته غیری مرتبې کلمې په عباراتو او فقرو ورکوي وروسته بیا له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې دوی دې په اصلي اومرتب ډول سره واړوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه یو ښوونکی د زده کوونکو دلوستلو دتیز والي ته پرمختګ ورکولای شي .

الف: کله چې دوی خاموشانه یو شی لولي ښه به داوي چې وخت د لوستلو څو چنده کم کړي .

ب : ښوونکی د وخت دکموالي په جریان کې ډېره توجه وساتي او دزده کوونکو د کلمو تلفظ ته متوجه اوسي.

ج: زده کوونکي دې تشویق شي چې دشونډو حرکات کم کړي کله چې دوی خاموشانه مطالعه کوي .

د: ښوونکی په یوه معینه غایه او مقصد کې درس ورکړي نو دوې به ضرور څو سوالونو ته ځواب پیدا کوي ، بیا ځینې کلمات ورته پیدا کړي یاکومه مفکوره یا عنوان او یا داچې یو لوی اومرکزي فکر به ورته پیدا شي دا کار د ښه ویلو او لوستلو لپاره په چپه چوپتیا سره او هم په لوړ اواز .

خو ښوونکی پخپله ځینې چارتونه ورته جوړوي اوبیا په هغه کې لدې چارتونو څخه کار اخلي .

ځرنګه چې دلوستلو دمرحلو او طریقو په باره کې څه خبرې وشوي ښه به وې چې دلوستلو د ښوونې په برخه کې خبرې اترې وکړو او څو طریقې پدې باره کې هم شته چې دامکان په توګه له هغو څخه باید استفاده وکړاې شو .

لومړنی مرحله یا طریقه:-

هغه مواد چې دوی زده کړي اویایې په یاد کړي دي باید هم یی ولولي او هم یې ښه تلفظ کړي دغه لوست یا ددیالوګ په ډول ترتیب شي اویا دی دیوې سلسلي عملي جملو په رنګ سره صورت ومومي او یا داچې یوساده تمثلي کیسه دټولګي په شاوخوا کې چې پخوا زده کوونکو ورباندې بحث کړای وي په داسې حال کې چې تدریس شوې ترکیبې جملې هم پکې ترتبب او تنظیم شي ښوونکی باید زده کوونکي دیته مجبور کړي چې دزده کړای شوي شیان ، نومونه ،بې له دې چې شیانو ته وګوري نوم یې په درست تلفظ کړي . وروسته بیا هغه مواد دښوونکي له خوا په لوړ اواز ولوستل شي په داسې حال کې چې زده کوونکي ورته په دقت سره وګوري او ښوونکی لوست تعقیبوي وروسته دښوونکي تر لوستلو زده کوونکي په ګډ اواز سره همدې طریقې په لوستلو پیل کوي دا هم ممکنه ده چې وروسته تر دې عملي د یو بل ګروپ څخه په انفرادي ډول هیله وشي چې ووایي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه مرحله :.

ښوونکي او يا يوه ډله د ژبې ښوونکي په ښوونځي کې اشنا کلمې او راز راز ترکيبونه ترتيب کړي وروسته يې ديوه ديالوګ په شکل سره راولي په همدې ډول دزده کوونکو سره مرسته وشي چې دا نوې ترتيب شوي مواد چې ټول اشنا اومروج عناصر پکې راغلي وي ولولي .

دريمه مرحله :.

زده کوونکي دې د داسې موادو په لوستلو پيل وکړي چې په هغه کې ځينې نامانوسه (اشنا) کلمې اوترکيبونه پکې وي دا رنګه مواد د ښوونکي يوه کميته ترتيبوي ، دلته دپام وړ خبره داده چې پدې متنونو کې اسان او ساده عبارات راغلي وي دزده کوونکو علاقه اودعمر درجه هم په نظر کې ونيولای شي د تجربې له مخې ثابته شوي ده چې که چيري (۳۰) اشنا کلمې تدريس شي نو بايد چې يوه نوې کلمه پکې راشي پدې سويه کې يوه طريقه غوره شوي ده چې دګرامري لوستلو څخه يوه برخه دعملي کار لپاره وټاکل شي .

څلورمه مرحله :.

ځينې خلک ديوه ساده کلاسيکه او يا ديوې مجلې څخه د لوستلو يو عبارت ټاکي ځينې نور خلک شته چې هغوی له دې نظرې سره مخالفت لري ، دوی وايي چې زده کوونکو ته لاډير بهتر مآخذ مارکيټونه ، بازار اود پيريدلو او پلورلو ځايونه دی . په ځانګړې توګه هغه زده کوونکي چې دوی د اصلي متن په لوستلو قدرت ونه لري او ددوی غوره مواد د تدريس لپاره مرتب مثال شي لکه ددريمې مرحلې مواد چې ولوستله شو.

پنځمه مرحله :.

منحد شوي مواد اودکتابونو ټوله نړۍ بايد دزده کوونکو په مخ و ارزه وي .

داچې پنځمې مرحلې ته زده کوونکي څه وخت رسيږي ؟ په دې ډول وايي :

ځنې زده کوونکي شايد هيڅکله دې مرحلې ته ونه رسيږي . ځکه چې دوی په خپله مورنۍ ژبه کې هم دې مرحلې ته نه دي رسيدلي. ځينې زده کوونکي دي چې د عالي ښوونځي په کلني پروګرام کې رسيږي .

۱.هغه لوستل چې په ورځو ويشل کيږي د يوې ورځې يوه برخه ده په دوو يا دريو حصو ويشلی شي تر څو چې خپلو لارو چارو ته مختلف شکلونه ورکړي شي .

۲.د لوستلو دتشويق لپاره بايد يو ډول طريقه پيدا شي چې دزده کوونکو ارزوګانې اوهيلې ددوی د تجربو په اساس په نظر کې ونيول شي . او که دغه لوست ديوې لويې کتنې يوه برخه وي نودهغې کتنې په اساس دې ترتيب ونيول شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.د لوستلو هدفونه دې داسې ورته ووايي: څه کوي ؟ چې په راتلونکي کې به څه پيښه وشي ، راځې چې ددې کار علت معلوم کړو . يا راشی چې په دې باره کې زيات معلومات لاسته راوړو.

د ليکلو تکړه توب

د انسانانو له خوا يو شمير منل شوو حرکي سمبولونو (نښو) کښلو اورسمولو ته ليکل وايي.
هره نښه د يوه غږنماينډګي کوي چې په خپله يا دنورو نښو له ترکيب سره د بامفهومه صوتي غږونو نورواحدونه او شکلونه جوړوي . دا کوچني واحدونه کلمې دي چې دشکلونو له ترکيب څخه يې عبارت او جملې جوړيږي .
دمورنۍ ژبې دلومړي درس څخه دليکلو فعاليت او تکړه توب پيل کړي . زده کوونکي د کلمې ليکل په تخته کې مشاهده کوي اوښوونځی دليکلو ځای دی .
زده کوونکي د مورنۍ ژبې دا څلورم تکړه توب چې ليکل دي په ښوونځي کې زده کوي ماشومان دلومړی ځل لپاره د کلماتو ليکل د ګوتو په واسطه په هواکې ، او همدارنګه دکلماتو ليکل په شګه او دميز په سر دګوتو په واسطه ليکي اوليکل زده کوي او دا عمل څو څوځله تکراروي اووروسته بياپه تختواو کتابچو کې ليکل شروع کوي .
چې اول د حروفو او اسانه کلماتو په ليکلو پيل کوي چې البته د ښوونکو په وسيله کورنۍ اود ټولګي دندې ورکول کيږي او ښوونکی دنومړو وظيفو نظارت کوي اود زده کوونکو کورنۍ دندې ګوري اواصلاح کوي يې تر څو زده کوونکي ددې تکړه توب په زده کولو کې تشويق او راهنمايي شي .
ښوونکی کله چې د چارت ، فلش کارت او يا د تختې په مخ ليکل کوي نو بايد ډيره پاملرنه ولري چې ښه وليکل شي .
املا اوانشا بايد په نظر کې ونيول شي ، ددې دپاره چې د ښوونکي ليک د زده کوونکو لپاره سرمشق دی.
ښوونکی بايد په ليک کې دزده کوونکو وده او پرمختګ په نظر کې ونيسی دليکلو په وخت کې دماشومانو کښيناستل د ځمکی پرمخ او دچوکۍ په سر وښودل شي تر څو ماشومان د ښوونکي دلارښوونې سره سم په ښه توګه په چوکيو اوځمکه کښيني او ليکل وکړي .
دلومړي ټولګي زده کوونکو عضلات په هغه اندازه چې لازم دی پرمختګ نه کوي.
له دې کبله حروف او کلمې په ښکلي ليک سره نه شي ليکلای نو لازم دی چې د غټو پنسلونو او داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاغذونو چې دخط کشۍ مینځ کې یې فاصله زیاته وي ورته تهیه شي ترڅو زده کوونکي وکولای شي په هغه کې لیکل وکړي .

لیک یوبطي آموزش دی چې په یوه هفته ،میاشت حتی په یوکال کې نه زده کیږي .

روحیات پیژندونکي په دې نظر دي چې ماشومان باید مجبور نه شي که په کیڼ لاس لیک کوي خپلې رویې ته تغیر ورکړي . دغه ډول مجبوري ددې سبب ګرځي چې ماشومان په لیک کې کمزوري تربیه کیږي . باید ښوونکی د تشویق څخه کار واخلي تر څو زده کوونکی خپل دا عادت ترک کړي . دا کار دزده کوونکو په ګټه تمامیږي .

لیکنه داسې یوه وسیله ده چې دهغې په مرسته سړی کولای شي خپله شخصي عقیده او فکر نورو ته څرګند کړي . که چیرې درس او لیکنه د زده کوونکو د ضرورت او علاقې سره سم وي ، ماشومان په اخیري اندازه دزیار څخه کار اخلي .

ښوونکی باید زده کوونکي پدې مطلب پوه کړي چې دلیک ستر اهمیت دې سره اړیکي پیدا کوي چې دبشریت ځانګړی تاریخ د لیک د تاریخ څخه پیل کیږي چې دبشر تمدن دلیک زیږنده وي .

البته دا وروستۍ خبره درسته نه ده ، خو په عنعنوي توګه مؤرخین د لیک د پیدایښت نه مخکې دورې ته لاد تاریخ نه مخکې دوره (ماقبل التاریخ دوره)وایي.

لیک د بشریت دفرهنګي موازینو په ساتنه اوانتقال کې ډیر زیات ارزښت لري دنړۍ نامتو لیکوال دخپلو لیکنو په برکت نه یواځې د خپل عصر دخلکو سره خبرې کوي بلکې دراتلونکو نسلونو غوږونو ته هم خپل پیغام رسولی شي .

د روح پیژندونکو په عقیده د لیک په ښودنه کې باید دا لاندې ټکې په پام کې ونیول شي :

۱.پرېږدۍ چې زده کوونکي د لیکنې موضوع پخپله انتخاب کړي ، دخپل ذوق اوعلاقې سره سم مقاله ، شعراو کیسې یا ډرامې ولیکي .

۲.زده کوونکي ته دې دلیک په ښودلو کې ازادي ورکړل شي او ترممکنې اندازې پورې دې دفورمالیزو او شکل پرستۍ مخه ونیول شي.

۳- د ګرامر او املا په باب انتقادي ، افراطي بڼه دې نه غوره کوي .

۴.دلیک ښودنې ځینې قاعدې دي دضرورت په وخت کې په تطبیقي بڼه تشریح کړي .

۵.د لیکلو د سویې لوړول یوازې د ښوونکي دنده نه ده ؛ بلکې نور ښوونکي هم باید د خپلو کارونو په ساحه کښې زده کوونکي لیکنو او څیړنو ته وهڅوي.

۶.د لیکنې اساسي هدف دمفکورو انتقال دی . ښوونکي اوزده کوونکي باید دغه اصل له نورو تکنیکونو څخه لومړی او مقدم وګڼې.

۷.کوم زده کوونکي چې په لیکلوکې تبارز وکړي دهغوی دتحسین او تقدیر دپاره دې لارې او چارې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولټوي .
په عامه توګه ليکل په دوه ډول دي :
١.تقليدي ليکنه :چې دکتاب يا نورو ليکنو څخه ليکنه سرته رسيږي
٢.نوښتي يا ابتکاري ليکنه : د يوه شي حالت يا واقيعتونو په باره کې په خپله داشخاصو د ذهن ،فکر اوتخيل تصويرونه وي .
په زده کوونکو کې دليکلو دمهارت د ودې ورکولو او پياوړې کولو پر مهال ښوونکی بايد لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي :
١.داسې ليکنه دې وشي چې لوستلونکی يې په اسانۍ سره ولوستلای شي .
٢.دهرې کلمې توری بايد په خپل ځای کې څرګند او دلوستلو وړ وي .
٣.دټکو لرونکو تورو او کلمو ټکي بايد په خپل مناسب ځای کې څرګند وليکل شي څوچې په لوستلوکې زده کوونکو ته تيروتنه رامينځ ته نه کړي .
۴.په هره جمله کې بايد يوه يوه کلمه بيله ،څرګنده او واضيحه وليکل شي دبيلګې په ډول :
دا د دادا دام دی =دا.د.دادا .دام .دی
۵.زده کوونکی دې پر توره تخته ليکل شوې کلمې (ګرانې او پيچلې) په کتابچو کې يا پر توره تخته مشق کړي .
۶.زده کوونکی دې ګټورې اونوې کلمې اودهغو ماناوې (له کتاب څخه برسيره) چې د ښوونکی په واسطه پر توره تخته ليکل شوې وي خپلو کتابچو ته ورسوي .
٧.زده کوونکي دې اصلاح شوې کلمې هم خپلو کتابچو ته ورسوي بيا د په ټولګي يا کور کې هغه څو ځله تمرين کړي .
٨.د زده کوونکو له خوا سرته رسيدلې تيروتنې دې تر هغه چې نور زده کوونکي يې داصلاح کولو توان ولري ښوونکی نه اصلاح کوي .

دليکلو لپاره ځينې تمرينونه :ښوونکی دې د کتاب له پيل څخه تر پای پورې د زده کوونکو دليکلو دتکړه توب د پياوړتيا له پاره دهغوی دسويې ،استعداد او علاقې سره سم زده کوونکو ته لاندنې يا نور ورته تمرينونه ورکړي .
١.په داسې حال کې چې کتابونه يې تړلي وي ښوونکی يا زده کوونکي په خپله يو بل ته د ځينو کلمو املا وايي زده کوونکي يې پرتوره تخته يا کتابچو کی ليکي .
٢.ښوونکی متن پرتوره تخته ليکي يا په کتاب کې يوه برخه ټاکي بيا د زده کوونکو بيلو بيلو ګروپونو ته دنده ورکوي چې له هغې څخه د شيانو نومونه يا فعلونه يا صفتونه يا ضد کلمې يا هغه کلمې چې په ک يا بل کوم ځانګړي تورې پيل شوي وي ورڅخه وليکي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.ښوونکی زده کوونکو ته عنوان ،مثلا دخوړو نومونه ،دمیو نومونه ،دورځو نومونه ،دهیواد نومونه ،دهغو کسانو نومونه چې په (م)پیل کیږي پر توره تخته لیکي ؛بیا له زده کوونکو غواړي چې هغوی له ځانه فکر وکړي او بیا دهغو اړوند نومونه ،کلمې ولیکي .
۴.ښوونکی یو شمیر کلمې ورکوي یا زده کوونکي ګروپونو کې یو بل ته ځینې کلمې وایي اودهغو په باره کې جملې جوړوي .
۵.ښوونکی یا زده کوونکي پخپله یو بل ته ځینې پاراګرافونه /جملې داملا په ډول وایي .
۶.زده کوونکو ته ځینې ګډې وډې کلمې ورکولی کیږي چې له هغو څخه مناسبې جملې جوړې کړي .
لکه : هلک ، دا ، سبق ،وايي ...
۷.د یوه پاراګراف دتنظیم لپاره ځینې ګډې وډې جملې ورکولی کیږي چې دمنطقي تسلسل په نظر کې نیولو سره هغه تنظیم وړاندې او وروسته کړي او یو بامفهومه عبارت ترې جوړکړي .
۸.زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې لومړی یو ټاکلی عبارت /متن یا دخپلې خوښې یو عبارت یا متن ولولي او بیا دې په کتابچو کې په خپلو کلمو او عبارتونو سره د هغې مفهوم ولیکي.
۹.زده کوونکو ته دنده ورکوله کیږي چې پرته له دې چې کتاب بیا وګوري د هماغې ورځې ددرس مطلب یا لنډیز په خپله ژبه کتابچو کې ولیکي .
۱۰.زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې یوعنوان / موضوع پخپله خوښ کړي (یا ښوونکی عنوان /موضوع ورکول) بیادې دهغې په باره کښې څو منظمې اومرتبطې جملې ولیکي .
۱۱.زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې په خپلو کتابچو کې پلار ،خپلوانو او دوستانو ته لیک د ښوونځې او دلارې ته رفعه یا در خواست ولیکي .

تدریسی پلانونه

پلان په لغت کې تعبیر او اټکل ته وایي او په اصطلاح کې د یو کار او یافعالیت سرته رسولو لپاره ذهني نقشې او تګ لارې ته پلان وایي .
درسي پلان یوه سیستماتیکه او منظمه تګ لاره ده چې دښوونکي او زده کوونکو ټول داسې فعالیتونه د سرته رسیدو په خاطره په درسي پلان (یو ساعته درسې پلان) کې د ښوونکي له خواځای کړای شوي وي .
د یوه مهال ویش له مخې وضعه شوی پروګرام په ښوونځیو کې عملي کیږي نو لوست دهماغه مظمون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمطالبو څخه تعليمي واحد دی. چې پر همدې اساس هر لوست ځانګړې خاصې لري ، ښوونکی باید ددې مطالبو په ښه پوهولو او درک کولو کې د زده کوونکو سره زیات کوښښ او جدیت وکړي .
ښوونکي ته ضروري ده چې مخکې له تدریس څخه په دقیق ډول د پروګرام د هر لوست موقیعت د کال په اوږدو کې خپل ځان ته معلوم کړي .چې دهمدې کبله ښوونکی اړتیا پیدا کوي چې دخپل کار پلان جوړ کړي .
ښوونکی دخپل کار د پلان لپاره اړتیا لري چې په پلان کې تعلیمې نصاب ، دپروګرام مفردات د زده کوونکو لیاقت او سوه ، دتدریس نوي روشونه ، وخت او مهال ویش ،د ټولګي فزیکي وضع ،موسم درسي کومکي مواد .... او ځینې نور ضروري اولازمي شیان په نظر کې ونیسي .
د اچې په عمومي توګه دهغوفعالیتونو دمجموعي له تصور څخه عبارت دی چې په راتلونکي کې عملي کیږي .په همدې اساس په عمومي ډول دتدریس په برخه کې له درې ډوله پلانونه څخه زیات کار اخستل کیږي .

الف ـ *طویل المدت پلان:*

هغه پلان دی چې د پروګرام ټولو عمومي موضوعګانو د سرته رسولو لپاره په کار لویږي او دیه تعلیمي کال د طرح شوو موضوعاتو د وخت تنظیم او نورې ضروري اړتیاوې پکې په نظر کې نیول کیږي . چې ښوونکی دغه پلان د کلني تقدیمي پلان په نوم پیژني او په لاندې ډول طرح او ترتیب کیږي

د کلني تقریبي پلان طرح او ترتیب:

کله چې ښوونکی د خپل کلني کار پلان ترتیبوي باید د کال په موده کې ددرسي موضوعاتو اجرا او پرمختګ په نظر کې ونیسي ، رخصتي ، ددرسي ساعتونو شمیر ، علمي سیرونه ،عملي کارونه په همدې ډول تولګي نه دباندې درسونه دمهال ویش او جنتري له مخې ښودل کیږي .
ددرسي موضوعاتو دتدریس وخت د کال په بهیر کې د پلان له مخې تعینیدای شي .
په لنډ ډول د کلني تقویمي پلان په ترتیب کې لاندې لاندې ټکي په پام کې نیول کیږي :
۱.په لومړي قدم کې دنوي تعلیمي کال دمهال ویش په اساس دمضمون ددرسي ساعتونو شمیر د ټاکل شوو ورځو سره په پام کې نیول کیږي .
۲.په دویم قدم کې ښوونکي ته باید د تعلیمي کال پیل او پای واضح وي . تعلیمي میاشتې باید مشخصې کړي اودترتیب شوي جدول په مربوط ستون کې یې ولیکي .
۳.ښوونکی باید دځلورنیم میاشتنۍ ازموینې ،کلنۍ آزموینۍ ، ددوبي او ژمي اونورو رخصتیو نیټې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر کې ولري .
۴.ښوونکی باید د خپلو درسي ساعتونو شمیر په میاشت او تعلیمي کال مشخص کړي .
۵.که چیرې د ښوونکي دتدریس ټاکلې نیټې د عمومې رخصتیو ورځو سره تصادف کوي ، باید ښوونکی یې یاداشت کړي ؛په همدې ډول په تخمیني ډول دمشکلاتو ،ناروغیو اونورو اړتیاوو لپاره په تعلیمي کال کې وخت اوموده په نظر کې ونیسي اودیو تعلیمي کال ددرسي ساعتونو له اصل شمیر نه یې طرح کړي .
۶دمشخصو ساعتونو شمیر دتعلیمي میاشتو او کال په اوږدو کې دتدریس لپاره په نظر کې ونیسي او دجدول په مربوطه ستون کې یې درج کړي . ښایي په ځینو میاشتو کې درخصتیو له کبله ددرسي ساعتونو شمیرکم او زیات شي .
۷.بیا دکتاب ټول مخونه په داسې ساعتونو وویشي اود هرې میاشتې دمخونو شمیر په مربوط ستون کښې ولیکي.
۸.په دې برخه کې هغه موضوعات چې غواړي چې په هره میاشت کې یې تدریس کړي دکتاب دمخونو او درسي ساعتونو په نظرکې نیولو سره په مربوط ستون کې ولیکي .
۹.وروسته په هره میاشت کښې ددرسي موضوعاتو په ارتباط دتدریس لپاره درسي کومکي مواد او لوازم په پلان کښې ولیکل شي .
۱۰.دتدریس او زده کړې د ښه والي لپاره باید دموضوعګانو په ارتباط د تدریس مشخص اصول او روشونه په نظر کې ونیول شي .
د پورتنیو مطالبو د زیاتې روښانتیا لپاره دکلني تقریبي پلان نمونه چې د سړو سیمو د ښوونځیو لپاره ترتیب شوې په وروسته جدول کې تاسو ته وړاندې کیږي:
کلني تقریبي تدریسي پلان فورمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د (   ) درسي ساعتونو د پاره د پروګرام مفردات .   مضمون (   ) ټولګی ( )

ګڼه	میاشتې	ساعتونه	دمضمون موضوعګانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدریس میتودونه
۱	کب		په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي .	په دې میاشت د کتاب ځو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي .	ټاکلي اصول اومیتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۲	وری					
۳	غوایی					
۴	جوزا					
	سرطان					

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسرطان له (۱۵) نیټې څخه تر (۳۰) نیټې پورې څلورمیاشتنۍ آزموینه وي ؛ اوداسد دلومړې نیټې نه تر (۱۰)نیټې پورې د ګرمۍ په مناسبت رخصتي .

ګڼه	میاشتې	ساعتونه	دمضمون موضوعګانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدریس میتودونه
۶	اسد		په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي .	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي .	ټاکلي اصول اومیتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۷	سنبله					
۸	میزان					
۹	عقرب					

د قوس دلومړۍ نیټې نه تر (۳۰) مې نیټې پورې کلنۍ ازموینه اخستل کیږي .جدي ، دلو ،د حوت تر ۱۵ نیټې پورې رخصت وي.

په همدې ډول ښوونکی باید دکلني پلان د جوړولو څخه وروسته خپل موضوعي تقریبي میاشتنې پلان هم ترتیب کړي .
ښوونکی مجبور دی چې دهرې میاشتې لپاره ددرسي ساعتونو شمیر تعین کړي .
یعنې دکلني پلان د ساعتونو له مخې دهرې میاشتې لپاره ساعتونه وټاکي .

ب ـ میاشتنې موضوعي تقریبي پلان :

ددې لپاره چې هر درسي مضمون د یو شمیر موضوعاتو څخه چې دهغوی محتویات په منطقي دول تسلسل پیداکړي جوړ شوي . دا موضوعګانې چې په خپل مینځ کې منطقي ارتباط ولري په بیلو بیلو درسوکې مطالعه کیږي . خو دښوونکي لپاره پکار ده چې هرې میاشتې لپاره بیل بیل پلان هم جوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي.
د تقریبي موضوعي پلان د جوړولو په وخت کې کولای شو چې لاندې مطالب په نظر کې ونیسو :
۱.په لومړی قدم کې دی جدول (د پلان فورم یا چوکاټ) ترتیب شي .
۲.د کلني پلان دیوې میاشتې دمطالبو او موضوعاتو په نظرکې نیولو سره هماغه مطالب په څلورو اونیو وویشل شي .
۳.د یوې اونۍ ددرسي ساعتونو په نظر کې نیول سره دکتاب دمخونو له مخې دهماغو ساعتونو موضوعات تعین شي او په مربوط جدول کې دې ولیکل شي .
۴.د هماغو موضوعګانو دتدریس لپاره دې په هغو ساعتوکې درسي مواد او لوازم برابر او په نظرکې ونیول شي .
۵.د زده کړي دښه والي لپاره باید دتدریس اغیزمن اصول او لارې چارې مخکې له مخکې په نظر کې ونیول شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته مطالبو په نظر کې نیولو سره د موضوعي تقریبي پلان نمونه په لاندې ډول وړاندې کیږي :

دمیاشتنې تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

د(   ) ساعتونو لپاره ، د پروګرام مفردات ،   مضمون (   ) ټولګی(   )

ګڼه	میاشت	اونۍ	عنوان	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	درسي میتودونه
		لومړۍ	هره درسي موضوع د یوواحد درس څخه استازیتوب کوي		دنوموړو عنوانو لپاره درسي مواد او لوازم په نظر کې ونیول شي او ولیکل شي	دنوموړو عنوانونو په اړوند درسي مواد او لوازم مناسب اصول او لارې چارې انتخاب او ولیکل شي
		دوهمه				
		دریمه				
		څلورمه				

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج- یو ساعته درسي پلان :

د موضوعي تقریبي پلان څخه وروسته ښوونکی دیوه درسي ساعت دپاره پلان جوړولو ته اړتیا لري .
څرنګه چې درسي پلان له یوې مرتبې منظمې امادګۍ څخه عبارت دی ، چې ښوونکی هغه مخکې له درس څخه تیاروي او په خپل ټولګي کښې یې تطبیقوي .
درسي پلان د ماشومانو په زده کړې اود ښوونکي په تدریس کې زیاتې اسانتیاوي برابروي .پخواداسې تصور کیده چې ښوونه او روزنه یوازې ددرس وړاندې کول دي او ښوونځې هغه ځای دی چې دا درسونه پکې ورکول کیږي . کله تجربې مینځ ته راغلې دغې مفکورې ورو ورو تغیر وکړ. یعنې ښوونځې یوازې ددرس او دحقایقو ددرک کولو ځای نه بلکې داسې یو ځای دی چې د فکر کولو ، پوهیدلو ، پوهولو او راپوهول ، د ځان او نورو په وړاندې د مسولیت احساسول او داسې نورو د زده کړې لپاره زمینه برابروي .
زده کوونکو ته د جسمي ، ذهني او ټولنیزو مسلو له پلوه توجه او پاملرنه کیږي .
د ښوونکي له خوا لارښونه ، ترغیب او تحریک صورت نیسي ؛ تر څو زده کوونکي په خپله کار وکړي او په خپل ځان متکي شي .
ددې لپاره چې پورتني هدفونه په لاس راوړو باید دهر لوست لپاره درسي پلان جوړکړو.

د یوه درسي پلان اهمیت او ضرورت:

ددې لپاره چې تدریس په اغیزمن ډول سرته ورسیږي ؛ښوونکی باید د خپل درسي پلان طرح کولو کې لاندې ټکي چې د هغوی اجرا دتدریس په وخت کې ضروري دي ، مراعات کړي
دا ټکي د ښوونکي سره د درسي پلان په طرح کولو کې مرسته کوي :
۱.په یقین سره درسي پلان دهرې ورځې کار د یو معلوم هدف په لورې بیایي اودمطلوبو هدفونو د لاس ته راوړلو لپاره زیاته پاملرنه کوي ؛ او ښوونکی د تشویش او پراګندګي څخه ژغوري .
۲.درسي پلان په تعین سره دمختلفو درسونو په مینځ کښې ارتباط پیدا کوي ، په همدې ډول د موادو رابطه د درسي فعالیتونو سره ټینګوي او باعث کیږي چې ښوونکی په موضوع باندې حاکم اوسي ؛ تر څو ښوونکی ددرس له موضوع ونه وځي .

۳.د شاګردانو ترمینځ ځانګړې او فردي اختلافونو باندې اګاهي ولري او د پلان د ترتیبولو نه دمخه یې باید په پام کې ولري.
۴.ددرسي پلان د طرحه کولو نه مخکې ښوونکی حقایق او واقیعتونه ګوري ، خپل زده کوونکي پیژني

(c) ketabton.com: The Digital Library

، پوهيږي چې زده کوونکي يي څه اړتياوې لري ،نو ښوونکی ددغو اړتياوو دپوره کولو لپاره تياری نيسي او هغه په خپل پلان کې ځايوي او درسي لوازم او وسيلې برابروي .
۵.ښوونکی بايد دتدريس په لازمو او ضروري تکتيکونو او پرنسيپونوکې وارد وي ترڅو درسي پلان طرحه په بريالۍ توګه سره سرته ورسيږي .

د يو ښه درسي پلان اساسي برخې:

په عمومي توګه په يوه درسي پلان کې دغه لاندې اساسي برخې شاملې دي :
۱.هدفونه:
۱.الف : اصلي اواساسي هدف
۱.ب: عمومي هدفونه
۱.ج: خصوصي هدفونه

۲.درسي مواد
۳.دتدريس لارې چارې او ميتودونه
۴.ددرس موضوع
۵.دلوست دتطبيق مرحلې
۵.الف: د نوې لوست دپيل نه مخکې
ټولګې ته په سلام اچولو سره ننوتل ، دزده کوونکو سره احوال پوښتنه او دټولګې تنظيم او حاضري اخيستل.
کورنۍ وظيفه کتل او اصلاح کول ،دتير لوست پوښتنه ، د زوړ او نوي درس ترمينځ اړوندي ټينګول ،دنوي درس معرفي کول اودنوي لوست پيل کول .
۵.ب: دتدريس عملي جريان (دنوي لوست قدمونه او فعاليتونه) دښوونکې او زده کوونکو له خوا

د ښوونکي فعاليتونه :	دزده کوونکو فعاليتونه:

۶.د نوي لوست ارزيابي
۷.نتيجه
۸.کورنۍ دنده

۱.لومړی قدم....	۱.لومړی قدم...
...۲.دوهم قدم	...۲.دهم قدم
.... ۳.دريم قدم	...۳.دريم قدم

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹.د پلان تغير اونوي وړانديزونه

د هر ښوونكي لپاره د يو درسي پلان په جوړولو كې د پورتنې مطالبو رعايت كول ضروري اولازمي ګڼل كيږي .

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library